

УИЛЯМ ШЕКСПИР ЗИМНА ПРИКАЗКА

Превод от английски: Валери Петров, 1976

chitanka.info

ЗИМНА ПРИКАЗКА [0]

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

ЛЕОНТ — крал на Сицилия

МАМИЛИЙ — принц на Сицилия, момче

КАМИЛО, АНТИГОН, КЛЕОМЕН, ДИОН — сицилийски
благородници

ХЕРМИОНА — съпруга на Леонт

ПЕРДИТА — дъщеря на Леонт и Хермиона

ПАУЛИНА — съпруга на Антигон

ЕМИЛИЯ — придворна дама на Хермиона

ПОЛИКСЕН — крал на Бохемия

ФЛОРИЗЕЛ — принц на Бохемия

ОВЧАРЯТ — мним баща на Пердита

ГЛАМЧО — негов син; смешник

АВТОЛИК — мошеник

АРХИДАМ — бохемски благородник

МОРЯК

ТЪМНИЧАР

МОПСА, ДОРКАС — овчарки

Благородници, придворни дами, съдебни служители, слуги,
овчари и овчарки.

ВРЕМЕТО — като Хор

Действието се развива в Сицилия и Бохемия.

---

[0] Оригиналното заглавие на пиесата е „*The Winter’s tale*“ — „Зимната приказка“. Името на Пердита произлиза от латинския

глагол „*perdere*“ — загубвам. В оригинала Гламчо се нарича *Clown* — означаващо „селяндур, смешен простак“. ↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Сицилия. В двореца на Леонт.

Влизат Камило и Архидам.

АРХИДАМ

Ако ви се случи, Камило, да ни посетите по повод, подобен на този, който доведе мене тук, ще видите, казвам ви, че нашата Бохемия, уви, не може да се сравнява с вашата Сицилия.

КАМИЛО

Мисля, че моят крал възнамерява да върне още това лято на вашия посещението, което му дължи.

АРХИДАМ

Дано, ако се посраим с приема си, поне искреното чувство изкупи вината ни, защото...

КАМИЛО

Умолявам ви!

АРХИДАМ

Зная какво говоря, уверявам ви: няма да можем да ви се отплатим с такова великолепие... с такова рядко... просто нямам думи. Ще трябва да ви упоим със сънотворни напитки, та като не можем да заслужим похвали, поне да не си навлечем укорите ви.

КАМИЛО

Искате да платите прескъпо за нещо, което ви се дарява с радост.

АРХИДАМ

Вярвайте, говоря ви това, което разумът ми подсказва, а честността ми налага да изрека.

КАМИЛО

И най-голямата любезност от страна на краля на Сицилия към краля на Бохемия не може да бъде прекомерна. Те двамата са израсли заедно и приятелството, което тогава е пуснало корен между тях, не може да не дава плод сега. Откак порасналите им санове и държавническите им задължения ги откъснаха един от друг, те — по кралски — заместиха личните срещи с тъй чести размени на дарове, писма, посланичества, че макар разделени, бяха сякаш заедно: като че ли си стискаха ръцете през разстоянията и се прегръщаха от двата полюса на компаса. Да съхрани небето взаимната им обич!

АРХИДАМ

Няма на този свят — убеден съм — злоба или повод, които да я накърнят. Вашият млад принц Мамилий ви дава основания за неизразима радост. Той е най-обещаващото момче, което съм виждал досега!

КАМИЛО

Напълно споделям надеждите ви в него. Той е прекрасно дете, което повдига духа на поданиците и подмладява старите сърца. Дори тези, които са ходили с патерици, преди той да се е родил, искат още да живеят само за да го видят мъж.

АРХИДАМ

А инак биха били съгласни да умрат?

КАМИЛО

Да, ако нямат друго основание да искат да живеят.

АРХИДАМ

О, ако кралят ви нямаше син, те биха искали да живеят, докато му се роди!

Излизат.

ВТОРА СЦЕНА

В двореца на Леонт.

Влизат Леонт, Хермиона, Мамилий, Поликсен, Камило и Свита.

ПОЛИКСЕН

Овчарят е зачеркнал девет смени
на влажното светило^[1], откак ние
престола си оставихме опразнен;
и толкоз време още да изпълним
със благодарности, пак в дълг пред вас
ще си заминем, братко. Затова,
като със нула, сложена във дясно,
с едно-единствено „Благодарим ви!“
ще умножим ний хилядите други,
изречени пред него!

ЛЕОНТ

Драги братко,
спестете си тез думи за деня
на тръгването си.

ПОЛИКСЕН

Тоз ден е утре.
Гнетят ни страхове, че нещо може
да се е случило или родило
от нашето отсъствие. Дано
повеял ни във къщи леден вятър
не ни накара да си кажем: „Ах,
как прави сме били!“ Освен това
премного застояхме се и вече
сме в тежест вам.

ЛЕОНТ

Ний имаме здрав гръб —
ще издържим, не бойте се!

ПОЛИКСЕН

Не, не!

ЛЕОНТ

Поне неделя още!

ПОЛИКСЕН

Не, не, утре!

ЛЕОНТ

Тогава по средата! И не щем
да чуваме за откази!

ПОЛИКСЕН

Не, братко,
не ме насилвайте! На тоя свят
от всички убеждаващи езици —
да, да, от всички! — вашият най-лесно
надвива ме. И би надвил и днес,
дори и срещу волята ми, стига
молбата ви да имаше причини.
Но грижете ме дърпат към дома —
ярем ще сте за мен, ако ме спрете
(простете думата), а пък за вас
товар ще бъда аз, ако остана.
Така че зарад двама ни, мой братко,
прощавайте!

ЛЕОНТ

А моята кралица —
така без глас? Вмеси се!

ХЕРМИОНА

Господарю,

отлагах за когато гостът вече,
притиснат от молбите ви, ще почне
да се кълне, че няма да остане;
но вие молите го твърде хладно!
Кажете му, че всичко е добре
в Бохемия, че скорошна, от вчера,
е тази вест — и тъй ще го свалите
от коня му!

ЛЕОНТ

Отлично, Хермиона!

ХЕРМИОНА

Да беше казал, че нетърпелив е
да зърне своя син и туй го тласка,
ний щяхме да го пуснем, не, а с хурки
оттука да го погнем!... Ваша светлост,
назаем ще ви искам седем дена.
Когато моят мъж ви бъде гост
в Бохемия, Бог чува, ще го пусна
цял месец да остане подир срока...
а, вярвайте, съпруже, ни една
съпруга не е любила мъжа си
грам повече от мен!... И тъй, кралю,
една неделя още?

ПОЛИКСЕН

Не, мадам!

ХЕРМИОНА

Оставате!

ПОЛИКСЕН

Повярвайте, не мога!

ХЕРМИОНА

„Повярвайте“? И с таз безсилна дума

се отървавате, когато аз,
да ми свалите и звездите с клетви,
ще продължа да казвам: „Останете!“
Повярвайте ми, няма да ви пуснем!
Едно „повярвайте“ на дама струва
едно на рицар. Още упорит сте?
Тогава знайте, ще ви задържа
като затворник и ще ми платите
на тръгване затворническа такса
наместо благодарности. Е, как?
Едно от двете, гост или затворник —
и аз използвам страшната ви клетва, —
„повярвайте“, ще бъдете!

ПОЛИКСЕН

Тогава
ваш гост, мадам. „Затворник“ предполага
грях спрямо вас, какъвто аз по-трудно
извършил бих, отколкото вий бихте
наказали!

ХЕРМИОНА

И аз за вас ще бъда
не зъл ключар, а мила домакиня.
Е, хайде, разкажете ми сега
за всички пакости, които двама
сте вършили като деца с мъжа ми!
Немирници ли бяхте?

ПОЛИКСЕН

Бяхме само
хлапета, вярващи, че като „днес“
ще бъдат всички „утре“ и че тъй
деца ще бъдем вечно.

ХЕРМИОНА

Но навярно

от двама ви съпругът ми е бил
по-палавият, а?

ПОЛИКСЕН

Не, ние бяхме
като близнета-агънца, които
под слънцето подскочат и поблейват,
разменяйки невинност за невинност.
Да вършим зло не знаехме и даже
не знаехме, че някои го вършат.
Ако кипежът на кръвта по-късно
не бе помътил тоз кристал детински,
за всички грехове, като изключим
наследствения^[2] само, смело бихме
могли да отговорим: „Невиновни!“
пред Господния съд.

ХЕРМИОНА

Кое то значи,
че после малко сте се провинили,
така ли е?

ПОЛИКСЕН

О, чиста господарко,
съблазните явиха се по-късно.
Във тез невръстни дни жена ми беше
детенце още, а и вий не бяхте
пленили още погледа на моя
приятел по игри.

ХЕРМИОНА

Не, Боже мой!
Недейте продължава мисълта си,
че току-виж, със вашата кралица
излезем дяволки! Но тъй да бъде!
Съгласни сме за ваште грехове
да отговаряме, ако със нас

най-първо сте сгрешили и все с нас след туй сте продължили да грешите, без ни веднъж да сте грешили с други освен със нас.

ЛЕОНТ

Как, вече убеден?

ХЕРМИОНА

Остава, господарю.

ЛЕОНТ

А на мен отказа ми. До днеска, Хермионо, не си говорила така успешно и с тъй чудесна цел.

ХЕРМИОНА

Как, ни веднъж?

ЛЕОНТ

Един път само.

ХЕРМИОНА

Значи досега говорила съм два пъти със полза? А първият кога е бил? Съпрузи, тъпчете ни с похвали, като гъски гоете ни! Безброй добри дела загниват в семе, щом едно умре неразгласено. Мъжките похвали са платата за нас. Една целувка — и ние ще пробягаме сто мили; а няма да изминем нито десет под шпората. Но на въпроса значи: тоз днес е втори път. Кой бил е първи? Уместната ми реч сега, ако

не съм ви зле разбрала, господарю,
е имала по-възрастна сестрица.
Дано и тя била е тъй добра!
Кога съм я изрекла. Много искам
по-скоро да я чуя!

ЛЕОНТ

Беше то,
когато трите месеца, стипчиви
от твоето упорство, най-подире
се сгърчиха до смърт и ти ми даде
ръчицата си бяла със словата:
„Навеки ваша!“

ХЕРМИОНА

Да, добра била е.
И в двата случая — така излиза —
постигнала съм хубави печалби:
съпруг завинаги и драг приятел
за още седмица.

ЛЕОНТ (*настрани*)

Премного жар!
Тъй пламенно разменяне на дружби
напомня за разменяне на страсти!
Сърцето ми играе, ала не
от радост, не! Подобна близост може
да бъде плод на весел нрав, да иде
от живо чувство, от сърдечна щедрост
и да стои добре на този, който
я проявява. Би могла, съгласен!
Но да си галят дланите така,
да сплитат пръсти, както в тоя миг,
да си разменят, като в огледало,
усмивчици и да въздишат, сякаш
тръбят с ловджийски рогове смъртта
на бедния елен, не, туй е близост,

която, Бога ми, не се харесва
на моя разум и на мойто чело!...
Мамилий, ти мой син ли си?

МАМИЛИЙ

Да, татко.

ЛЕОНТ

Така, петлето ми! Да си ми живо!
Я, я се виж — нослето ти тече!
Говорят, че приличало на моя.
Ела да те избършем, капитане!
Рогатият добитък също трябва
да бъде чист! Да, трябва... Още свири
на цитра по дланта му!... Как си, мое
теленце мъничко? Нали си мойто
теленце, а?

МАМИЛИЙ

Щом викате ми тъй.

ЛЕОНТ

Една муцунка още и два рога
на челото ти липсват, за да бъдеш
съвсем като баща си! А съм чувал
за теб да се приказва: „Туй детенце
одрало му е кожата!“ Жени!
Каквото дойде им, това говорят!
Но даже по-лъжливи да са те
от пролетния вятър, от водата,
от плащ, пребоядисван много пъти,
от заровете на играча, който
не знае свое-мое — и тогава
пак щеше да е вярно, че прилича
на мен това хлапенце! Погледни ме
с оченцата си модри, кавалере,
разбойнико чудесни, мръвко сладка

от мойта плът! Възможно ли е, а?
Таз самка, майка ти?... О, плътска страст,
ти целите пронизваш ни и правиш
възможно немислимото, тъй както
във сънищата става... Не! Как може?...
Щом с недействителното се спояваш
и с нищото дружиш — какво тогава
невероятно има в туй, че можеш
да се слепиш, да се чифтосаш с нещо,
което съществува? И туй точно —
без оглед на кое е позволено,
кое не е, ти вършиш го, и аз
го виждам, и умът ми е във треска,
челото ми набъбва!

ПОЛИКСЕН

Какво става
със вашия съпруг?

ХЕРМИОНА

Смутен изглежда.

ПОЛИКСЕН

Кралю, какво ви е? Какво се случи?
Не сте ли болен, братко?

ХЕРМИОНА

По вида ви
бих казала, че гневен сте на нещо.
Така ли е, съпруже?

ЛЕОНТ

Ни най-малко.
Човек понякога издава своята
природна мекота и се превръща
в забава за по-твърдите от него.
Загледан във чертите на сина си,

със двадесет и три години цели
назад се върнах и видях се малък
по къси гащички, в зелена дрешка
от кадифе, с кинжалче на колана,
облечено във ножница от кожа
като в наморднице, за да не хапе
(понеже украшенията често
оказват се опасни). Колко много
приличах на туй грахово зрънце,
на таз шушулка тук... Е, казвай, драги,
ще се оставяш ли да те подмятат,
щом станеш мъж?

МАМИЛИЙ

Не! Няма! Ще се бия!

ЛЕОНТ

Брей, виж го ти! Желая ти успех!...
И вий ли, братко, сте по своя принц
луд толкоз, колкото навярно ние
изглеждаме по нашия?

ПОЛИКСЕН

За мене,
когато съм във къщи, той е всичко:
утеха, радост, грижа, занимавка,
сега приятел пръв — след миг зъл враг,
слуга, войник, съветник, използвач!
Денят през юли ми се вижда с него
по-къс от декемврийски! Той цери ме
със милия си чар от всички мисли,
сгъстяващи кръвта ми!

ЛЕОНТ

Този рицар
при мен извършва същото. Ний с него
ще поизбързаме, за да не пречим

на вашата беседа. Хермионо,
бъди любезна и заради мен
към госта ни! В Сицилия за него
най-ценното да бъде без цена!
След теб и тоз разбойник той е първи
наследник на сърцето ми, помни го!

ХЕРМИОНА

Ако ви трябваме, ще бъдем в парка.
Да чакаме ли нейде?

ЛЕОНТ

Няма нужда.
Ще ви намеря, гдето и да сте.

Настрани.

Аз въдицата пуснал съм, макар че
не я усещат те!... Така, така!...
И как открито му поднася човка
с нахалство на съпруга, чийто мъж
се прави на наивник!

Поликсен, Хермиона и Свитата излизат.

Тъй. Поеха.
Рогат! Клонат! Чаталест! Ах, мръсница!
Играй, дете! И майка ти играе!
И аз играя също! Но една
тъй жалка роля, че ще ме изпратят
със свиркане до гроба! Смях и кикот
ще бъде упокойният ми звън!
Играй, момчето ми! На тоя свят —
или дълбоко мамя се — до днеска
е имало не малко рогоносци
и има не един и тука, който,
когато казвам туй, държи жена си
за лакътя и хич не подозира,
че в негово отсъствие съседът
е посещавал рибника му — някой

ухилен мистер Смешлю! — и ловил
по цели ноци в него!... Да, олеква,
щом знаеш, че и портите на други
били са, пряко волята им, често
отваряни за гости! Ако всички,
които имат шаващи жени,
го вземат надълбоко, то най-малко
една десета от света, помнете,
ще се избеси! Няма цяр за туй!
Една планета-сводница влияе^[3]
над този свят и действа тя навред,
където да погледнеш по земята!
За женско лоно няма барикади —
врагът през него влиза и излиза
с обози и муниции! Да, знайте,
безброй съпрузи носят тази болест,
а пък се мислят здрави... Казвай, чедо!

МАМИЛИЙ

На вас приличам, татко. Всички казват.

ЛЕОНТ

И туй е утешително... Я гледай!
Камило, тук ли си?

КАМИЛО

Да, ваша светлост.

ЛЕОНТ

Върви играй, Мамилий, честни мъжо!

Мамилий излиза.

Камило, уважаемият гост
ще поостане малко.

КАМИЛО

Но със мъка

залостихте му котвата, кралю.
Вий хвърляхте — тя връщаше се пак.

ЛЕОНТ

Усети ли го?

КАМИЛО

С доводи все нови
отхвърляше той вашите молби.

ЛЕОНТ

И ти го забеляза?

Настрани.

Вече почна!

Следят ме, шушнат си: „А кралят — хе!“
Далече са отишли, щом и аз —
последният — прозрял съм го... Камило,
кажи ми, според теб защо все пак
остана той?

КАМИЛО

Защото го помоли
добрата ни кралица.

ЛЕОНТ

По-добре
„кралицата“ и толкоз. Туй „добрата“
не е добро за случая. Кажи ми,
подушил ли е някой освен тебе
за тази работа? Защото ти
си с мозък, който повече попива
от мозъка на средния глупак.
Дали еднички твоите подобни
са го разбрали? Единици само
със остър взор? По-долните трапези
са още слепи може би — как мислиш —

за всичко туй?

КАМИЛО

„За всичко туй“, кралю?
Аз мисля, повечето в двора знаят,
че гостът ни остава.

ЛЕОНТ

Че „какво“?

КАМИЛО

Че гостът ни остава.

ЛЕОНТ

А защо
остава той?

КАМИЛО

За да достави радост
на ваша светлост и задоволи
молбите на кралицата.

ЛЕОНТ

„Молбите“?
„Да я задоволи“ — виж, туй е точно.
Камило, аз най-скришните си тайни
разкривал съм пред теб; като свещеник
ти чистеше сърцето ми от злото
и аз си тръгнах, грешник причестен,
с олекнал дух, но виждам, че — уви —
измамил си ме; твойта чест, Камило,
привидна е била!

КАМИЛО

Опазил Бог!

ЛЕОНТ

Повтарям го: без чест си или ако
я притежаваш, то тогаз си, значи,
страхливец, който жилките пресича
на своята чест, за да не припка много
във пътя, задължителен за нея;
или слуга си, който, пуснал корен
в доверието ми, нехайно гледа
на своя дълг; или глупак си — виждаш
какво голямо нещо е на карта,
но казваш: „Дреболия!“

КАМИЛО

Ваша светлост,
навярно съм страхлив, нехаен, глупав.
У всекиго тез три са налице
и все веднъж, сред хиляди постъпки,
той рано или късно проявява
нехайство, глупост, страх. Ако съм бил
нехаен спрямо вашите дела,
от глупост е било; ако на глупав
съм се преструвал някога, това пък
било е от нехайство, непозряло
последствията си; ако невярващ
в добрия изход, съм се побоял
да сторя нещо, чийто резултат
след туй доказал е, че съм грешил
с бездействието си, то туй било е
страх, свойствен на най-мъдрия. Кралю,
това са недостатъци простими
и често съвместими с честността.
Аз моля, ваша светлост, назовете
простъпката ми, ако аз от нея
се отрека, тя, значи, не е моя.

ЛЕОНТ

Добре тогава. Слушай ме, Камило:
нима не си видял (но не, видял си,

освен ако са очните ти лещи
от рог на мамен мъж!), не си ли чул
(но чул си — пред такава явна гледка
мълвата не мълчи!) или помислил
(защото, който туй не си помисли,
изобщо няма мисъл!), че жена ми
ме лъже, шава, кръшка! Ако ти
признаеш туй (а иначе ще трябва
да отречеш, че си човек с човешки
очи, уши и мозък!), ако ти
признаеш го, ще кажеш с мен, че тя е
кобила панаирска, мръсна кучка,
по-долна от най-долната краварка,
която спи с мъже в безбрачно ложе!
Това кажи и после оправдай я!

КАМИЛО

Не мога да остана ням слушател,
когато моята кралица бива
охулвана така! Мой първи дълг е
да защитя честта ѝ. Ни веднъж,
кralю, не сте изричал думи, толкоз
учудващи във вашите уста,
които да повторя ще е грях
ужасен като този, който вие
с тях вършите, дори и да са верни!

ЛЕОНТ

А да си шепнат тайничко е нищо?
Със бузи да се галят? Нос до нос?
Галоп на смеха да спират в миг
с въздишка (верен признак, че честта
на път е да отстъпи)? Крак връз крак
да мятат постоянно, да се гушат
по скритните местенца? Да желаят
часът да е минута, денят — нощ,
и всички, освен тях, да бъдат слепи,

с пердета на очите, та по светло
да могат да мърсуват? Туй е нищо?
Тогава този свят със всичко в него
е нищо, този свод небесен — нищо,
жена ми — нищо, гостенинът — нищо
и нищо няма в тези всички „нищо“,
щом всичко туй е нищо!

КАМИЛО

Господарю,
лекувайте, дорде е още време,
таз болна своя мисъл — тя е пълна
с опасности!

ЛЕОНТ

И тъй да е, аз прав съм!

КАМИЛО

Не сте, кралю!

ЛЕОНТ

Съм! Съм! Ти лъжеш! Лъжеш!
Аз мразя те, Камило, и ти казвам,
че или си подлец, или глупак,
или безволник, който се мотае
между добро и зло и гледа само
да поспечели време! Ако беше
отровна кръвта й, както е
душата й, тя щеше да е мъртва
след четвърт час!

КАМИЛО

И кой я е отровил?

ЛЕОНТ

Кой може освен тоз, на чийто врат
увиснала е като медальонче?

Бохемецът, с когото, ако имах
добри слуги, да бдят за мойта чест,
тъй както бдят за своята изгода,
те щяха да направят туй, което
на него би попречило да прави
онуй, по другото! Да, да, ти, който
си негов виночерпец и комуто,
макар да бе дошъл от низините,
аз дадох сан и почит, за когото
срамът ми на съпруг е явен, както
земята за небето, ти могъл би
да му приготвиш питие, което
ще го приспи навеки, а за мене
ще бъде лек живителен!

КАМИЛО

Кралю,

аз мога да го сторя, при това
не с бързо действие, а в малки дози,
които с нищо няма да подсказват
отравяне; ала не ща да вярвам,
че е възможно във честта на мойта
високоуважавана кралица
да има толкоз грозна пукнатина!
Обичах ви...

ЛЕОНТ

Като не щеш да вярваш,
върви във пъкъла! Нима ме мислиш
с дотам помътен ум, дотам побъркан,
че сам да си измислям тоз позор?
Да си мърся постелята, която,
щом чиста е, ни носи сладък сън,
а, опетнена, е коприва, тръне,
гнездо на стършели; в позор да хвърля
кръвта на принца, своя син, когото
аз считам свой, обичам като свой;

туй всичко — как си мислиш, — без да имам
сериозни доводи? Кой би могъл
дотоам да пощръклее?

КАМИЛО

Господарю,
аз трябва да ви вярвам и ви вярвам
и ще изпратя там, където трябва,
Бохемеца, но щом го отстраним,
бъдете към кралицата ни, моля,
какъвто бяхте, заради доброто
на своя син и за да пресечете
езиците във кралските дворци,
с които сте в съюз!

ЛЕОНТ

Тоз твой съвет
съвпада с мойта мисъл: няма външно
да накърня честта й.

КАМИЛО

Щом е тъй,
вървете, ваша светлост, и бъдете
радушен с двамата като на празник!
Аз негов виночерпец съм и нека
не бъда ваш служител, ако моите
напитки не го свършат!

ЛЕОНТ

Туй е всичко.
Извършиш ли го, имаш половина
от моето сърце; не го ли сториш,
сам свойто презполвяваш!

КАМИЛО

Знам, кралю!

ЛЕОНТ

Пък аз ще съм радушен с тях, тъй както
съветваш ме.

Излиза.

КАМИЛО

Горката ни кралица!
И аз горкият! Трябва да отрова
добрия Поликсен, за да съм предан
на този господар, дотам изменник
към себе си, че иска да направи
такива и слугите си! Туй дело
ще ме издигне; но дори да знаех,
че хиляди убийци на крале
са преуспявали, аз пак не бих
извършил грях подобен! А понеже
ни камък, ни метал, ни пергамент
не помнят такъв случай, ще извърша
измяната към крал, за да избягна
кралеубийството. Друг изход няма —
ще трябва да избягам, инак зле съм,
каквото и решение да взема.
Светете ми, звезди благоприятни!...
Бохемецът пристига!

Влиза Поликсен.

ПОЛИКСЕН

Чудно нещо!
Любезността към мене спада сякаш.
Не ми говори... Добър ден, Камило!

КАМИЛО

Здравейте, ваша светлост!

ПОЛИКСЕН

Нещо ново?

КАМИЛО

Не, ваша светлост.

ПОЛИКСЕН

Кралят ви е мрачен,
като че ли загубил е най-малко
една провинция, и то любима!
Току-що срещнах го и поздравих го
по правилата на учтивостта,
а той от мен отмести свъсен поглед
и свил надменно устни, ме остави
да мисля от какво е таз промяна
в държанието му. Как вий, Камило,
я бихте изтълкували?

КАМИЛО

Не смея
да зная, ваша светлост.

ПОЛИКСЕН

Как така?
Не ви разбрах. Не смеете какво?
„Да знаете“? Или „да споделите
с мен туй, което знаете“? Май туй е,
защото нещо знае ли човек,
то знае го и глупост е да казва:
„Не смея да го зная.“ Не, Камило,
ликът ви изменен е огледало,
в което виждам, че е променен
и моят лик. Усещам, че щом тъй е,
причината за всички тез промени
се крие в мен.

КАМИЛО

В двореца пъпли болест,
която мъчи някого. Каква е,
не мога да ви кажа, ала вие,
макар сам здрав, разнасяте я.

ПОЛИКСЕН

Аз?

Недейте ми приписва смъртоносни
очи на базилиск^[4]! От тез, които
поглеждал съм, със хиляди до днеска
са преуспявали и ни един
не знам да е умрял. Камило, вий сте
безспорен благородник и при туй
със знания и опитност, които
ни правят благородни не по-малко
от титулуваните имена,
получени в наследство. Аз ви моля,
ако узнал сте нещо, за което
би трябвало да бъда известен,
недейте го огражда от слуха ми
с мълчание!

КАМИЛО

Не мога да го кажа.

ПОЛИКСЕН

Сам здрав да бъда, а да сея болест?
Камило мой, ти трябва да ми кажеш
коя е тя! Заклевам те, човече,
във всички задължения, които
честта налага ни — и между тях
това да ми отвърнеш на въпроса
не е от най-последните! — кажи ми:
Какво заплашва ме? Къде е то?
Далече? Близко? Как да го избягна,
ако възможно е, и ако не,
то как да го посрещна?

КАМИЛО

Господарю,
ще ви го кажа, тъй като честта ми
бе тука призована, при това
от едного, чиято чест ценя.
Съвета ми последвайте, и то
без бавене, защото иначе двама
сме свършени и можем да си кажем:
„Спокойна нощ!“

ПОЛИКСЕН

Нататък! Продължавай

КАМИЛО

Аз имам заповед да ви убия!

ПОЛИКСЕН

Как? От кого?

КАМИЛО

От краля.

ПОЛИКСЕН

Но защо?

КАМИЛО

Той мисли — не, не мисли, а кълне се,
като че ли видял ви е и даже
подтикнал ви е сам, — че вий греховно
докоснал сте кралицата!

ПОЛИКСЕН

Кой? Аз?

Ако е вярно, кралската ми кръв
да се втвърди във мерзостен съсирек;
навеки да привържат мойто име

към името на Божия предател;
да се превърне чистата ми слава
във смрад, която, дето ида, тъй
да блъсва най-безчувствената ноздра,
че хората от мене да се дърпат —
не, в страх да бягат! — както от най-злата
зараза, за която до ден-днешен
са чули или чели!

КАМИЛО

Няма полза!

Да призовете поотделно всички
звезди на туй небе със всички техни
въздействия, не ще го отървете
от мисълта му! Колкото морето
възможно е да бъде отклонено
от лунната повеля^[5], толкоз може
да се поклати с доводи и клетви
постройката на неговата лудост,
която се крепи на убеденост
със доживотен срок!

ПОЛИКСЕН

Но от какво
поникнало е туй?

КАМИЛО

Не знам, но знам,
че по-полезно е да се избегне
поникналото, вместо да се търси
кой как го е посял. Затуй, кралю,
ако дадете вяра на честта ми,
затворена във тази плът, която
в залог ви давам — таз нощ на път!
Аз хората от свитата ви тайно
ще известя за туй и поотделно
през разни порти ще ги изведа

извън града. А колкото до мене,
към вас привързвам своята съдба,
която тук — след туй, което сторих —
ще бъде смърт. Недейте се съмнява!
Кълна се във предците си, че казвам
самата правда, но ако речете
открито да разчиствате въпроса,
ще се отметна и тогава вие
ще бъдете не по-добре от оня,
над чийто врат виси присъда кралска,
скрепена с гневна клетва.

ПОЛИКСЕН

Аз ти вярвам!

Прочетох му сърцето през очите!
Ръка ми дай! Кормчия ми стани
и винаги ще бъдем неразделни!
От два дни моите кораби ме чакат,
готови за отплаване. Понеже
предметът на таз ревност е безценен,
ще бъде тя огромна; и понеже
тоз, който я изпитва, е могъщ
ще бъде безгранична; а понеже
ще мисли, че погаврил се е с него
приятелят му пръв, то мъст ще търси
безжалостна! Страхът ме помрачава!
Дано туй бързо тръгване помогне
на мен и на кралицата, виновна
за неговата обич, но невинна
в съмненията му! Върви, Камило!
Ще те почитам като втор баща,
измъкнеш ли живота ми оттука!

КАМИЛО

Ключовете на всички градски порти
са в моя власт. Аз моля ваша светлост
да не пропуска миг! След мен, веднага!

[1] „... влажното светило...“ — става дума за луната, с която са свързани морските приливи и отливи и изобщо „влагите“. ↑

[2] „... като изключим наследствения...“ — става дума за първородния грях, този, който всеки човек според християнската религия носи от грехопадението на Адам и Ева. ↑

[3] „... една планета-сводница влияе...“ — съгласно схващанията на Шекспировото време планетите упражнявали силно благотворно или пагубно влияние върху хората. ↑

[4] *Базилиск* (мит.) — баснословно животно със змийско тяло и златна корона на главата, чийто поглед бил смъртоносен за човека. За разлика от погледа на базилиска кралският поглед понякога проявявал целебни свойства. ↑

[5] „...колкото морето... от лунната повеля...“ — става дума за луната, с която са свързани морските приливи и отливи и изобщо „влагите“. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Сицилия. В двореца на Леонт.

Влизат Хермиона, Мамилий и Придворни дами.

ХЕРМИОНА

Вземете го за малко! Много луд е —
не се търпи!

ПЪРВА ДАМА

Елате, сладки принце!
Какво да си измислим за игра?

МАМИЛИЙ

Не искам с вас.

ПЪРВА ДАМА

Защо, мой сладки принце?

МАМИЛИЙ

Защото ме целувате и с мене
говорите, като че ли съм малък!...
Вас повече обичам.

ВТОРА ДАМА

А защо?

МАМИЛИЙ

Така. Във всеки случай не защото
по-черни са ви веждите, макар че
на някои жени по-черни вежди
стоят добре, ако са начертани
със тъничко перо и в полукръг.

ВТОРА ДАМА

Отде сте го научили това?

МАМИЛИЙ

От женските лица... А ваште вежди
естествено какви са?

ПЪРВА ДАМА

Сини, принце.

МАМИЛИЙ

Шегувате се. Зная една дама
със синкав нос, но веждите ѝ имат
съвсем друг цвят.

ПЪРВА ДАМА

Поглезвате се, принце,
но майка ви, кралицата, тез дни
ще ни зарадва с нова чудна рожба.
Тогава ще играете със нас,
когато ний ви искаме.

ВТОРА ДАМА

Да, тя
е доста наедряла. Дано Господ
даде ѝ леко раждане.

ХЕРМИОНА

Вий там
какво го учите?... Ела при мене!
Гушни се тука! Искам да ми кажеш
една чудесна приказка!

МАМИЛИЙ

Каква?
Аз мога — весела и мога — тъжна.

ХЕРМИОНА

Не, много весела.

МАМИЛИЙ

За зимно време
подхождат тъжни приказки. Аз зная
една за духове, ужасно страшна!

ХЕРМИОНА

Добре тогава. Разкажи ми нея.
По-близичко ела! Да видим как
ще ме накараш да се разтреперя
със своята приказка. Ти много страшно
разказваш, знам!

МАМИЛИЙ

Един човек живеел...

ХЕРМИОНА

Не, седнал! Ха така! Сега те слушам.

МАМИЛИЙ

... край гробищата... Ще я казвам тихо,
не искам тез бърбровки да я чуят!

ХЕРМИОНА

Това прошепни ми я в ухото!
Започвай, хайде!...

Влизат Леонт, Антигон и Благородници.

ЛЕОНТ

... Със свитата си? И Камило с тях?

БЛАГОРОДНИК

Зад боровете, край брега, ги срещнах.

За пръв път виждам хора тъй да бързат.
Със поглед проследих ги, господарю,
до корабите им.

ЛЕОНТ

А, слава Богу,
че имам проникателност и разум!
Но, ах, да бях ги нямал! Бога славя
за своето проклятие! Когато
във чашата ни се удави паяк
и ний не забележим, преспокойно
от нея пием, без да се усетим
отровени, но ако някой друг
посочи ни гадината във нея,
от гърчове червата си дори
повръщаме. Аз пих от чаша с паяк
и го видях. Камило му е бил
помощник, сводник. Срещу мен и мойта
корона има заговор и всичко,
в което се съмнявах, потвърди се.
Негодникът, преди да го наема,
е вече бил нает. Той моя план
му е разкрил и аз за тях съм станал
предмет на гаври, да, играчка смешна
в ръцете им!... А кой им е отворил
вратите на града?

БЛАГОРОДНИК

Властта, която
и други път Камило е използвал
по ваша заповед.

ЛЕОНТ

Да, зная, зная!

Към Хермиона.

Пуснете принца! Радвам се, че друга

го е откърмила. Макар да носи печата ми, премного кръв той има от вашата.

ХЕРМИОНА

Какво е туй? Шега?

ЛЕОНТ

Махнете го! Да си играе с туй, което е във нея!... Поликсен те е надул със него!

ХЕРМИОНА

Не е вярно.

И вий ще ми повярвате, кълна се, макар и да изглеждате обърнат в противната посока!

ЛЕОНТ

Господа,
разгледайте я, вижте я добре,
и ако сте на път да промълвите:
„Красива е!“, гласът на съвестта
в сърцата ви безмълвно ще прибави:
„За жалост не е честна!“ Да, дръзнете
да я похвалите за външността ѝ —
която, туй е вярно, заслужава
възхвали най-високи — и веднага
онези „Хм!“ или „Е, да!“, с които
си служи клеветата... не, не тя,
а съжалението — клеветата
жигосва и най-чистите, — да, тези
„Е, да!“ и „Хм!“, щом кажете: „красива“,
ще се явят, преди да сте изrekli:
„и честна“. Но човекът, който има
най-много основания да страда
от туй, че то е тъй, ви казва: „Тя е

прелюбодейка!“

ХЕРМИОНА

Ако бе го казал
най-долният негодник, от това
би станал дважд по-долен! Но вий явно
сте в грешка, господарю!

ЛЕОНТ

Вий погрешно
сте взели Поликсена за Леонт,
госпожо драга!... Ти!... Не, не, аз няма
да кажа прозвището, за което
такива като тебе са достойни,
за да не би, от мене пример взел,
простакът с тоз език да заговори
за по-високите и да изтрие
различията между принц и просяк!...
Аз казах ви, че е прелюбодейка
и казах ви с кого, и казвам още,
че е предателка и че Камило
е неин съзаклятник и е знаел
това, което трябвало е тя
да се срамува другиму да каже
освен на своя мерзостен любовник:
че е развратница, не по-добра
от тез, които сред народа носят
позорни титли! Да, и при това
е знаела за бягството им!

ХЕРМИОНА

Не!

Аз нищо не съм знаела, кълна се!
Ще страдате, когато разберете
каква несправедливост спрямо мен
сте сторили! Тогава много трудно
честта ми ще възвърнете, съпруже,

с едно „сгреших“!

ЛЕОНТ

Кой, аз да съм сгрешил?
Ако основите, върху които
гради се мойта сигурност, са слаби,
земята слаба е да понесе
един момчешки пумпал!... Във затвора!
И който защити я, се признава
виновен с нея!

ХЕРМИОНА

Зла звезда, изглежда,
цари над нас! Ще трябва да изтрая,
додето небесата ни погледнат
по-ласкаво... Почтени господа,
аз нямам склонността на своя пол
към сълзите и липсата на тази
ненужна влага може да остави
и милостта ви суха; но честта ми
е толкова дълбоко уязвена,
че сълзите не могат угаси
пожара й. Съдете ме тъй, както
подскаже ви разсъдъкът, смекчен
от милостта! И волята да бъде
на краля ни!

ЛЕОНТ

Дали ще бъда чут?

ХЕРМИОНА

Коя от вас ще дойде с мен? Кралю,
покорно моля ви да разрешите
на моите дами да ме придружат!
Това — сам виждате го — се налага
от мойто положение... Глупачки,
недейте плака! Няма за какво!

Ако узнаете, че съм виновна,
тогава ме оплаквайте, макар и
на свобода! А днешният позор
ще възвиси честта ми!... Господарю,
прощавайте! До днес съм се бояла
да ви съзра печален, а сега
надявам се на туй... Вий, верни мои,
елате, позволяват ви!

ЛЕОНТ

Вървете!
По-скоро! Вън оттука!

Хермиона и Дамите излизат.

БЛАГОРОДНИК

Ваша светлост,
повикайте кралицата обратно,
от все сърце ви моля!

АНТИГОН

Господарю,
премисляйте добре, за да не би
от вашата присъда да пострадат
три царствени особи: вие сам,
кралицата и принцът ви!

БЛАГОРОДНИК

За нея
живота си залагам, господарю,
и ако трябва ви, ще ви го дам,
но вярвайте, че тя е без петно
пред вас и Бога по това, в което
я обвинявате!

АНТИГОН

В противен случай
жена си аз под ключ като кобила
ще вардя от жребци, за нея вързан
ще ходя все и няма да ѝ вярвам
освен когато виждам я и чувствам
до мене си! Защото не ще има
на тоя свят частица женска плът,
която да не мами, ако мами
кралицата!

ЛЕОНТ

Мълчете!

БЛАГОРОДНИК

Господарю!

АНТИГОН

За вашето добро ви го говорим!
Измамил ви е някой интригант,
във ада да гори! Да зная кой е,
ще го изпратя в гроба! Господарю,
аз имам три момичета — едното
на единайсет, другото на девет,
най-малкото на пет — и нямам мъжки
наследници, уви; ако честта
на нашата кралица е с уцърб,
ще ги осакатя, за да не стигнат
до четиринайсет и деца да раждат
извън закона — по-добре бездетник,
отколкото да продължат рода ми
с приплод от разни копелета!

ЛЕОНТ

Стига!

Вий душите нещата с нос по-хладен
от нос на труп, пък аз ги виждам, чувствам
тъй, както вие чувствате, на, туй^[1]...

и виждате с какво съм причинил
туй ваше чувство.

АНТИГОН

Ако вий сте прав,
то, значи, не е нужно гроб да търсим
за честността — от нея зрънце няма,
което да краси туй наше земно
кълбо от смраден тор!

ЛЕОНТ

На краля, значи,
отказва се доверие?

БЛАГОРОДНИК

Кралю,
бих предпочел то вам да се отказва
във случая, отколкото на мен,
и по ще бъда радостен, ако
кралицата ни се окаже вярна,
не — вашето съмнение; пък нека
си навлека гнева ви!

ЛЕОНТ

Но защо ли
споделяме туй всичко с вас, наместо
да следваме природния си порив?
Високият ни сан не се нуждае
от ничии напътствия — ний само
от мекосърдие ви приобщихме
към тоз въпрос; и ако вий от глупост —
лъжлива или истинска — не щете
или не можете да обявите
за истина това, което е —
тъй както ний го правим, — то узнайте,
че вече ум от вас не щем. Въпросът
за туй какво печелим, колко губим

и как е правилно да се постъпи,
е само наш!

АНТИГОН

Тогава, ваша светлост,
да бяхте го разгледали във своя
потаен съд, без гласност!

ЛЕОНТ

Как например
Ти, драги, или вече изкуфял си
с годините, или роден си глупав!
Камиловото бягство в съпоставка
със близостта на двамата — по-явна
от всяка друга, ражда да догадки,
и толкоз тясна, че, ей Богу, само
оставаше да видя как го вършат! —
туй всичко — и сто улики в добавка —
налагаше да действам тъй. Но пак
за пълно потвърждение — защото
при случаи от тъй голяма важност
припряността е жалка — аз изпратих
до Аполоновия храм във Делфос^[2]
Дион и Клеомен, на вас известни
като мъже със опитност. По тях
оракулът ще ни изпрати своето
божествено пророчество, което
ще ме пришпори или обуздае.
Добре ли съм постъпил?

БЛАГОРОДНИК

Да, кралю.

ЛЕОНТ

Макар че аз самият нямам нужда
от нови доказателства, все пак
оракулът ще облекчи душата

на други — като тоя тук! — които
от сляпа доверчивост не желаят
да видят истината. До съда
за мъдро сметохме да отстраним
от своята особа таз, която
могла би да изпълни срещу нас
кроежа на избягалите двама.
Последвайте ни! Трябва да разкажем
за станалото публично, защото
тез вести ще събудят вредом буря
от чувства и догадки.

АНТИГОН (*настрани*)

И от смях —
предчувствам, — ако истината блесне!

Излизат.

---

[1] „...както вие чувствате, нà, туй...“ — навярно при тези думи Леонт удря плесница или дръпва брадата на Антигон. ↑

[2] „... Аполоновия храм във Делфос...“ (мит.) — Град Делфи във Фокида бил главно негово светилище; тук, в подножието на планината Парнас, било седалището на прочутия делфийски оракул. Шекспир и неговите съвременници (вж. предговора) смесвали Делфи с Делос — острова, на който се бил родил богът; затова пратениците на Леонт пътуват към „Делфос“ и говорят — в трето действие — за „дивен остров“. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Сицилия.

Влизат Паулина, Благородник и Свита.

ПАУЛИНА

Извикайте да дойде тъмничаря!
Кажете му коя съм!

Благородникът излиза.

Господарко!
Европа няма двор за теб достоен,
а ти лежиш в затвора!

Влиза отново Благородникът, следван от Тъмничаря.

Тъмничарю,
надявам се ме знаеш?

ТЪМНИЧАРЯТ

Да, и то
като достойна дама, към която
съм хранил почит винаги.

ПАУЛИНА

Тогава
води ме при кралицата!

ТЪМНИЧАРЯТ

Госпожо,
това ми е изрично забранено!

ПАУЛИНА

Големи грижи, за да се попречи
на честността да има честни гости!
А може ли поне да имам среща

със дамите й? Със една от тях?
С Емилия?

ТЪМНИЧАРЯТ

Госпожо, ако вие
отдалечите свитата си, аз
ще ви я доведа.

ПАУЛИНА

Излезте, моля!

Благородникът и Свитата излизат.

Извикай я!

ТЪМНИЧАРЯТ

Освен това, госпожо,
ще трябва да беседвате пред мен.

ПАУЛИНА

Добре, така да бъде!

Тъмничарят излиза.

Толкоз грижи
да сторят черно бялото, че би им
завидил най-добрият бояджия!

Влиза отново Тъмничарят, следван от Емилия.

Здравейте, драга моя, как се чувства
добрата ни кралица?

ЕМИЛИЯ

Както може
една особа кралска да се чувства
във нейната беда. От скръб и мъка
(по-тежки от които нежна дама
не е видяла!) тя роди предсрочно.

ПАУЛИНА

Момче?

ЕМИЛИЯ

Момиченце. Чудесно бебче!
Игриво, живо! То ѝ е утеха.
Нещастницата, чух я да му казва:
„Затворничето ми, ний двете с теб сме
еднакво без вина!“

ПАУЛИНА

Кълна се, тъй е!
Проклет да е тоз пристъп на безумство
у краля ни! Той трябва да узнае
за станалото тука. И това е
задача за жена. Ще я изпълня!
И ако има в думите ми сладост,
езикът ми да се покрие с пришки
и нивга да не бъде глашатай
на моя румен гняв! Предайте, моля,
на нашата кралица верността ми!
Ако посмее да ми повери
детето си, то аз ще го покажа
на краля и пред него ще ѝ бъда
безстрашна адвокатка. Кой знай, може
видът на малкото да го смекчи —
невинността, макар и мълчалива,
нерядко убеждава там, където
словата претърпяват неуспех.

ЕМИЛИЯ

Доброто ви сърце и честността ви,
госпожо, са тъй явни, че тоз ваш
великодушен почин безсъмнено
ще стигне своята цел! На тоя свят
не зная друга да подхожда тъй
за туй високо дело! Много моля,
почакайте ме там, в онази стая!

Ще известя кралицата веднага
за вашто предложение. Тя днеска
обсъждаше една подобна стъпка,
но не посмя на изпит да подложи
сановник някой висш, че току-виж,
отказал ѝ!

ПАУЛИНА

Кажете ѝ тогава,
Емилия, че няма да щадя
езика си! И ако той излъхне
ум толкоз, колкото излъхва храброст
сърцето ми, да знае, че от мене
ще има полза!

ЕМИЛИЯ

Бог да ви плати!
Отивам при кралицата. Вий, моля,
почакайте ме, ето там!

ТЪМНИЧАРЯТ

Госпожо,
ако кралицата се съгласи
да ви даде детето, аз ще има
да патя за това, че съм го пуснал
без заповед.

ПАУЛИНА

Не бой се! Да, то беше
затворниче, но в майчиното лоно,
и е сега на свобода съгласно
закона на великата природа.
Върху му не тежи ни кралски гняв,
ни майчин грях, дори такъв да има!

ТЪМНИЧАРЯТ

То тъй е...

ПАУЛИНА

И кълна ти се в честта си,
ако дотрябва, ще те защита!
Не бой се, казвам ти!

Излизат.

ТРЕТА СЦЕНА

Сицилия. В двореца на Леонт.

Влиза Леонт.

ЛЕОНТ

Ни ден, ни нощ покой! Това е слабост —
така да продължавам, — само слабост!
Ако причината не беше жива —
или едната нейна половина,
прелюбодейката (защото оня
женкар-порфиносец се измъкна
от обсега на моята ръка
и прицела на мозъка ми, жив
и в безопасност; ала нея мога
да я придърпам с куката) — да кажем,
че тя умре на кладата, навярно
покоят ми поне наполовина
се би възвърнал... Кой е?

Влиза Слуга.

СЛУГАТА

Господарю...

ЛЕОНТ

Момчето как е?

СЛУГАТА

Спа добре нощес.
Надяват се, че болестта минава.

ЛЕОНТ

Личи си благородството във него.
Узнало майчиния си позор,
то взе го върху себе си, закрея,
престана да се храни, сън загуби,
съвсем посърна... Остави ме сам!
Върви, наглеждай го!

Слугата излиза.

За мъст над оня
не мога и да мисля! Пфу, позор!
Самата тази мисъл връх извърща
и впива се във мене! Той е силен
и във съюз със силни. Ще изчакам
да му узрее времето. Сега
ще отмъстя на нея. Поликсен
и подлият Камило ми се смеят,
шеги си бият с мене, но да мога
до тях да стигна, няма да се смеят
и няма да се смее и онази,
която е в ръцете ми!

Влиза Паулина с пеленаче в ръце, следвана от Антиген, Благородници и Слуги, които се опитват да я спрат.

БЛАГОРОДНИК

Не може!

ПАУЛИНА

Поддържайте ме вместо туй! По-малко
ли ви е страх за нейния живот,
отколкото от неговата ярост?
Една душа, по-пълна с чистота,
отколкото е той — с ревнивост!

АНТИГОН

Стига!

СЛУГА

Таз нощ, госпожо, кралят не е спал
и каза да не пускаме при него.

ПАУЛИНА

Не бой се, драги! Аз му нося сън.
Такива като теб — които шарят
край него, същи сенки, и щом той
въздъхне леко, те въздишат тежко, —
такива точно, да, подхранват в него
безсънието му! Аз ида с думи
целителни, правдиви, благочестни,
за да прочистя неговия дух
от болестта, която не му дава
спокойствие!

ЛЕОНТ

Какъв е този шум?

ПАУЛИНА

Не шум, а спор за туй кои, кралю,
да бъдат ваши кръстници.

ЛЕОНТ

Какво?

Да се прогони тази дръзка дама!
Не ти ли заповядах, Антигоне,
да я държиш във къщи си? Аз знаех,
че ще довтаса скоро!

АНТИГОН

Господарю,
предупредих я, че ще я постигне
и вашият, и моят гняв, ако
поиска среща с вас!

ЛЕОНТ

И таз добра.
Нима не можеш да я удържиш?

ПАУЛИНА

Могъл би — от безчестие, но не и
от туй да дойда тук, освен ако,
задето честна съм, в затвор ме хвърли,
по примера на краля си!

АНТИГОН

Сам чухте!
Препусне ли, изпускам й юздите.
И спъване не знае!

ПАУЛИНА

Ваша светлост,
дошла съм тук — и моля ви да бъда
изслушана, защото съм ви вярна
лечителка, съветница, слугиня,
макар такваз по-малко да изглеждам
от не един привидно вам по-близък,
понеже дръзвам да не ви подкрепям
във лошото, — аз ида, казвам, от
добрата ви кралица...

ЛЕОНТ

Ха, добрата!

ПАУЛИНА

Добрата, да, добрата, господарю,
и мъж да бях, най-слаб сред всички тук,
в двубой го бих доказала, царю,
чрез Божи съд!

ЛЕОНТ

Махнете я!

ПАУЛИНА

Тоз, който
очите си не жали, да пристъпи!
Сама ще си отида, господарю,
но първо ще изложа своята просба!
Добрата ни кралица — да, добрата! —
роди ви женско чедо. Туй е то.
Благословете го!

Полага детето пред Леонт.

ЛЕОНТ

Вън, дърта сврако!
Махнете я оттука! Марш навън,
лукава сводницо!

ПАУЛИНА

Не съм такава!
Невежа в тез неща съм, както вий сте,
щом тъй ми викате! И честна също
съм толкоз, колкото сте вие луд,
и то ми стига, вярвайте, тъй както
върви светът, за да ме смятат честна!

ЛЕОНТ

Изменници! Да се прогони, казах!

Към Антигон.

Предай й това копеле, дъртако!
Върни й го, нещастнико под чехъл,
петел, кълван от квачката си! Хайде,
подай го това копеле, ти казвам,
на вещицата си!

ПАУЛИНА

Додето жив си,
да са без чест ръцете ти, ако

докоснал го, приемеш, че таз хула
отнася се до нашата принцеса!

ЛЕОНТ

Бои се от жена си!

ПАУЛИНА

Бих желала
и вий от своята да се боите —
тогава щяхте да зовете свои
децата си!

ЛЕОНТ

Предателско гнездо!

АНТИГОН

Кълна се в Зевса, че не съм предател!

ПАУЛИНА

И аз не съм предателка! И никой
от тези тук не е; освен един
предател сам към себе си, защото
опитва се честта си и честта
на своите съпруга, син и чедо
да предаде на хулата, по-остра
от острие на меч, и нивга няма
(понеже няма кой да го застави
при неговата титла!) да изскубне
туй свое убеждение, което
при туй е гнило, колкото дъбът
и камъкът са здрави!

ЛЕОНТ

Мъжкарана
с език разпуснат, който, след като
се справи със мъжа й, се опитва
да шиба мен! Тоз урод не е мой!

От Поликсен го е добила тя!
Махнете го и с майка си да иде
на кладата!

ПАУЛИНА

Детенцето е ваше
и, както има дума, „тъй ви мяза,
че просто жалко!“ Господа, съдете:
макар да му е дребен шрифтът, текстът
е бащиният му — очи, нос, устни,
туй как се мръщи, сладката усмивка,
трапчинките по бузки и брадичка,
ръчицата му, тез пръстенца, нокти,
бащичко същ! Природо, ти, която
изляла си таз рожба, тъй подобна
на който я е зачнал, ако смесваш
и нрава й пак ти, не я обагрй
със жълта мнителност^[1], че току-виж,
и тя втълпи си — като тоз! — че са
от друг децата й!

ЛЕОНТ

Ах, дърта баба!...
Ще те обеса, мухльо, неспособен
да й запреш езика!

АНТИГОН

Обесете
мъжете, неспособни на тоз подвиг,
и радвайте се, ако ви остане
един жив поданик!

ЛЕОНТ

За сетен път,
махнете я!

ПАУЛИНА

Най-злобният съпруг
не би извършил друго!

ЛЕОНТ

Ще те пратя
на кладата!

ПАУЛИНА

И еретик ще бъде
не изгорената, а подпалвачът!
„Тиран“ не искам да ви нарека,
но тази зла неправда към жена ви
без улики, родена от една
зле вързана фантазия, лъх има
на тирания и ще ви посрами
в очите на света, ще ви направи
посмешище пред него!

ЛЕОНТ

Като крал
на своите васали заповядвам:
махнете я оттук! Тиран да бях,
сега едва ли щеше да е жива!
Такъв ако ме считаше, не би ме
нарекла с това име! Вън оттука!

ПАУЛИНА

Излизам! Не ме блъскайте!... Кралю,
това дете е ваша дъщеря!
Грижете се за нея! Небесата
дано дарят я с по-разумен дух!...
Недейте ме докосва! Вий, които
сте тъй добри към неговата лудост,
добро от вас той няма да получи!
От ни един! Добре! Добре! Аз тръгвам!
И сбогом ви!

Излиза.

ЛЕОНТ

Изменнико, ти сам си я подучил
да дойде тука! Тази мръвка — моя?
Махнете го! Ти, точно ти, ти, който
го жалиш толкоз много, ще го хвърлиш
във огъня. Ти точно! Отнеси го
и в срок от час да имам вест от тебе —
и с доказателства! — че си го сторил,
или в противен случай ще ти взема
живота заедно със всичко твое!
Ако отказваш ми и се опълчваш
на моя кралски гняв, кажи го тука
и аз със своите собствени ръце
ще пръсна мозъка на този урод!
Накарал си жена си да го носи —
носи го сам във огъня сега!

АНТИГОН

Не съм я карал! Всички тука могат
да потвърдят, че тъй е!

БЛАГОРОДНИЦИТЕ

Ваша светлост,
наистина за нейната намеса
вина той няма!

ЛЕОНТ

Всички сте лъжци!

БЛАГОРОДНИК

Кралю, дарете своите подчинени
със повече доверие! До днеска
ний вярно сме ви служили и молим
в отплата за немалкото услуги —
и минали, и бъдни — да смекчите

ужасната си заповед, чиято
свирепост несъмнено ще докара
зли следствия! На колене ви молим!

ЛЕОНТ

За вас, изглежда, съм перце, което
лети, където вятърът го духне?
Нима желаете да доживея,
туй уродче да ме нарича „татко“?
По-хубаво сега да изгори,
отколкото тогаз да го проклинам!...
Но тъй да е! Ще го оставя живо!
Макар че и така... Ела насам, ти!
Ти, който с кудкудячката си толкоз
усилия положи да опазиш
туй копеле — защото клетва давам,
че то е копеле! — кажи, какво
направил би, за да спасиш живота
на тази мръвка?

АНТИГОН

Всичко, господарю,
което възрастта ми позволи
и повели честта: най-малко дал бих
кръвта, която още ми остава,
за да спася невинното! Да, всичко,
което е възможно, бих направил!

ЛЕОНТ

Това ще е възможно. Закълни се
пред меча ми, че ще изпълниш всичко,
което заповядам ти!

АНТИГОН

Кълна се!

ЛЕОНТ

Помни и изпълнявай! И пази се:
дори и най-нищожният ти пропуск
ще означава смърт за теб и твоята
съпруга хлевоуста, на която
прощавам днес! Като на свой васал
ти заповядваме да отнесеш
без бавене туй женско изтърсаче
във някое пустинно място, във
от нашите владения, и там
само да го оставиш, без защита,
подвластно на стихииите! То плод е
на чужденец случаен и ний с право,
под страх за твоято тяло и душа,
нареждаме ти да го отнесеш
на чуждо място, гдето пак случайност
ще каже дали трябва да живее,
или умре! Вдигни го и върви!

АНТИГОН

Заклевам се, кралю, ще го извърша,
макар смъртта внезапна да е милост
пред туй помилване! Ела, детенце!
Ела ми тук! Дано небесна мощ
накара гарваните и орлите
бавачи да ти станат! Вълци, мечки
забравяли са своята свирепост
и вършили подобни добрини.
На вас, кралю, желая дни по-светли,
отколкото заслужихте си днес!
А теб да те закрилят небесата,
създанийце злочесто, тъй жестоко
обречено на гибел!

Излиза с пеленачето.

ЛЕОНТ

Ще ме карат
да храня чуждо семе!

Влиза Слуга.

СЛУГАТА

Ваша светлост,
пристигнаха току-що новини
от тез, които пратихте да питат
оракула. Дион и Клеомен
са слезли на брега благополучно
от кораба, откарал ги до Делфос,
и бързат за насам.

БЛАГОРОДНИК

Това е просто
невероятна бързина!

ЛЕОНТ

Така е.
Сега сме двадесет и трети ден,
откак заминаха, и тази скорост
е явен знак, че Аполон желае
да ни яви ответа си веднага.
Затуй по-бързо свикайте съда,
пред който ние ще изобличим
невярната кралица: тя открито
от нас бе обвинена и ще трябва
да бъде съдена в открит процес...
Додето жива е, товар ще тегне
на туй сърце... Вървете и мислете
над нашата повеля!

Излизат.

---

[1] „... *жълта мнителност...*“ — жълтият цвят бил по Шекспирово време цвят на ревността. ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Сицилия. По пътя към столицата.

Влизат Клеомен и Дион.

КЛЕОМЕН

Тъй нежен климат, толкоз сладък въздух!
Да, просто дивен остров! А пък храмът
далеч надхвърли думите, с които
го хвалят вред!

ДИОН

Ще има да описвам
небесните (да, тъй ги бих нарекъл!)
одежди на безбройните жреци
и техния тържествен вид, внушаващ
благоговение! И колко беше
величествена, бляскава, неземна
самата церемония!

КЛЕОМЕН

А мене
гърмът и оглушителният глас на
оракула, напомнящ Зевсов тътен,
така ме смазаха, че се почувствах
съвсем нищожество!

ДИОН

Ако излезе
пътуването ни благоприятно
за нашата кралица, както беше
приятно, бързо, радостно за нас,
не ми е жал за времето!

КЛЕОМЕН

Дано ѝ
помогне Аполон! Таз шумна гласност
на обвиненията срещу нея
не ми харесва.

ДИОН

Да, но тъй нещата
веднъж завинаги ще станат ясни:
когато този свитък, запечатан
от Аполоновия първожрец,
разгъне правдата си, то ще бъде
велико откровение! На път!
И благ да бъде изходът!

Излизат.

ВТОРА СЦЕНА

Сицилия. Съдебна зала.

Влизат Леонт, Благородници и Съдебни служители.

ЛЕОНТ

С дълбока скръб откриваме това
съдебно заседание, защото
във него обвиняема страна
е дъщеря на крал, съпруга наша,
и то от нас обичана, уви!
За никакво тиранство тук не може
да става дума, тъй като въпросът
разглежда се открито и ще следва
законния си път, додето стигне
до оправдание или присъда.
Да влезе обвиняемата!

СЛУЖИТЕЛ

По заповед на краля Хермиона
да се яви пред тоз законен съд
собственолично!

Влиза Хермиона, следвана от Паулина и други Дами от свитата ѝ.

Тишина!

ЛЕОНТ

Да бъде
прочетен обвинителният акт!

СЛУЖИТЕЛ (*чете*)

„Ти, Хермиона, съпруга на достойния Леонт, крал на
Сицилия, си обвинена в държавна измяна за това, че си

прелюбодействала с Поликсен, крал на Бохемия, и участвала заедно с Камило в заговор, целящ да отнеме живота на твоя царствен съпруг, нашия владетел, краля, който заговор, бидейки отчасти разкрит от стечението на обстоятелствата, ти, Хермиона, нарушавайки съпружеска вярност и поданически дълг, си посъветвала и подпомогнала своите съзаклятници да избягат сред нощ, за да се спасят от наказанието.“

ХЕРМИОНА

Понеже всичко туй, което мога
да кажа тука, противоречи
на обвинението, а свидетел
друг нямам освен себе си, едва ли
ще има полза да твърдя пред вас:
„Невинна съм“; когато мойта честност
е смятана лъжлива, за лъжа
ще вземете и нейната защита.
И въпреки това, ако небето
отгоре гледа ни — а то ни гледа! —
аз твърдо вярвам в туй, че Клеветата
ще руменеет пред Невинността
и че Насилието ще трепери
пред тихото Търпение. Кралю,
от всички тук вий знаете най-твърдо,
макар да го признавате най-малко,
че винаги била съм толкоз вярна
и непорочна, колкото сега съм
нещастна и злочеста. А такава
съм повече от всички героини
на древността, представяни със цел
да трогват зрителите. Погледнете:
една кралица с власт над половина
от трона на мъжа си, дъщеря на
велик владетел, майка на надежден

наследник на престол, стои и дрънка
в защита на живота и честта си
пред всекиго, комуто се прище
да дойде да я слуша! За живота
милея толкоз, колкото човек
милее за скръбта, която с радост
отхвърлил би; но честното си име
в наследство ще оставя и за него
едничко боря се! Към съвестта ви
отправлям зов: преди да ни гостува
крал Поликсен, какво бе мойто място
в сърцето ви и със какво го бях
спечелила? А след като дойде той,
какво извърших толкова нередно,
та тук съм днес? Ако на йота само
закона на честта съм нарушила
или показала съм — в дело, в мисъл —
към туй наклонност, каменни да станат
сърцата на присъстващите тук,
най-близкият ми сродник да извика
„Пфу, срам!“ над гроба ми!

ЛЕОНТ

Не помня случай
безсрамието, със което някой
е газел във разврата, след това
да му е липсвало, та да не може
да отрече срама си!

ХЕРМИОНА

Тук сте прав,
но поговорката ви, господарю,
за мен не се отнася!

ЛЕОНТ

Вий не щете
да я приемете!

ХЕРМИОНА

Приемам всичко,
което вий наричате вина,
но не и повече: за Поликсен,
когото съм обичала — признавам,
обичах го, но както той бе в право
от мене да изисква и със обич,
която подобаваше на дама
със моя сан; каквато — да, такава,
и друга никаква! — каквато вие
сам искахте от мен да му показвам,
така че моят отказ би бил дързост
към вас самия и неблагодарност
към госта ви, чиято обич — знаех, —
във детството продумала за пръв път,
бе дала дума, че ще бъде ваша!
А колкото до заговора, аз
не знам вкуса му и да ми го бяха
поднесли вече сготвен, пак не бих го
опитала! Едно аз знам: Камило
бе честен мъж, а по каква причина
избягал е от двора ви, това
и боговете няма да ви кажат,
ако не знаят повече от мен!

ЛЕОНТ

За бягството му знаели сте вие,
тъй както и за туй, което после
е трябвало да сторите!

ХЕРМИОНА

Кралю,
езикът ви за мен е непонятен.
Направил сте живота ми мишена
на своето бълнуване и аз
на вас го предоставям.

ЛЕОНТ

Значи тъй —
бълнувал съм греха ви. Това пале
от Поликсен и то е сън. Тъй както
преди — подобно всички като вас —
без капка свян били сте, тъй сега сте
без капка истина! Но няма полза
от туй усукване, защото както
прокуден бе законно твоят изрод,
понеже нямаше баща за него
(и за това вината всъщност беше
пак твоя повече!), така и ти
закона на страната ще усетиш
и знай, че той ти обещава смърт
във най-добрия случай!

ХЕРМИОНА

Господарю,
пестете си заплахите! Тоз ужас,
със който стряскате ме, е за мене
жадуван блян. Животът вече няма
с какво да ме зарадва: обичта ви,
украсата на дните си, аз чувствам
загубена, макар и да не зная
защо и как! До втората ми радост
и първа на плътта ми не ме пускат
като заразна! Третата и сетна
утеха моя, в черен час родена,
с невинно мляко в устица невинна
отскубнаха от майчината гръд
и пратиха на гибел! Мен самата
на път и кръстопът провъзгласяват
за блудница; със ненаситна злоба
отказва ми се отдихът, дължим
на всякоя родилка; и накрая
довлечена бях тук, на съд открит,

безсилна още! Е, сега кажете,
какво добро предлага ми животът,
та от смъртта да бягам? И така,
съдете ме, но казвам ви — и не
зарад живота си, за мен по-евтин
от сламка даже, а зарад честта си,
която искам чиста, — ако бъда
призната за виновна по догадки,
без улики, по-силни от онези,
които ражда вашата ревнивост,
това ще е насилие, не съд!
Почтени старци, аз се позовавам
на висшия оракул. Аполон
да бъде съдник мой!

БЛАГОРОДНИК

Таз ваша просба
е правилна. Да бъдат огласени
словата на оракула!

Неколцина Служители излизат.

ХЕРМИОНА

Баща ми
бе император на Русия — о,
да беше жив, да зърне дъщеря си
тъй съдена; да види глъбината
на нейната беда, но пак с очи
на състрадание, не, не на мъст!

Влизат отново Служителите, следвани от Клеомен и Дион.

СЛУЖИТЕЛ

Вий двамата, Дион и Клеомен,
над меча на закона дайте клетва,
че сте били във Делфос и оттам

ни носите словата съкровени
на Аполон, поети от ръцете
на главния му жрец, и че не сте им
разчупили печата и прочели
свещения им отговор!

КЛЕОМЕН и ДИОН

Кълнем се!

ЛЕОНТ

Печата разчупете и четете!

СЛУЖИТЕЛ (*чете*)

„Хермиона е честна, Поликсен — безупречен,
Камило — верен поданик, Леонт — ревнив наследник.
Детето е законно заченато и кралят не ще има наследник,
ако загубеното не бъде намерено.“

БЛАГОРОДНИЦИТЕ

Да славим Аполона!

ХЕРМИОНА

Слава! Слава!

ЛЕОНТ

Добре ли го прочете?

СЛУЖИТЕЛ

Да, кралю.

Тъй както е написано.

ЛЕОНТ

Лъжа е!

Съдът ще продължи! Това е чиста

измислица!

Влиза Слуга.

СЛУГАТА

Къде е кралят? Кралят!

ЛЕОНТ

Какво е станало?

СЛУГАТА

О, ваша светлост,
ще ме намразите след мойта вест!
Синът ви, принцът, от печал и мъка
по майка си издъхна!

ЛЕОНТ

Как?

СЛУГАТА

Умря!

ЛЕОНТ

Това е Аполоновият гняв!
Небето ме наказва зарад мойта
несправедливост! О!

Хермиона припада.

Какво ѝ стана?

ПАУЛИНА

Ах, тази вест бе гибелна за нея!
Тя свършва!

ЛЕОНТ

Отнесете я в леглото!
Сърцето ѝ е само угнетено.

Ще се поправи. Ах, премного вярвах
на свойте подозрения! Госпожи,
към свойта господарка приложете
най-нежните лекарства!

Паулина и Дамите от свитата изнасят Хермиона.

Аполоне,
прости кощунството ми срещу твоя
велик оракул! Аз ще искам прошка
от Поликсен, отново ще привържа
към себе си кралицата, ще върна
Камило, за когото тук признавам,
че мъж добър и честен е, защото,
подтикнат от страстта си на ревнивец
към кръвожадни мисли, аз чрез него
поисках да отровя своя пръв
приятел Поликсен; което нещо
би станало, ако Камило мъдро
не бе забавил моята припряност,
макар че аз пришпорвах го да действа
с награди и заплахи! Благороден
и изтъкан от милост, той разкрил е
кроежа ми пред моя царствен гост
и тука положение оставил —
високо, знаете, — се е предал
на случая с едничкото богатство
на свойта чест. Ах, колко тя блести
пред моята ръжда! Как дважд по-черен
пред него ставам аз!

Влиза отново Паулина.

ПАУЛИНА

О, мрачен ден!
Срежете връзките ми, че от напън
сърцето ми, усещам, ще се пръсне!

БЛАГОРОДНИК

Какво ви е, мадам?

ПАУЛИНА

Какви най-страшни,
тиранино, какви най-тънки мъки
за мен ще изнамериш? Клеци? Стеги?
Ще ме дереш на живо? Ще ме пържиш
в олово или в масло? Коя болка
добра за мен ще сметнеш, като всяка
от моите думи, зная, ще те хвърли
в най-страшен гняв? Тоз твой тирански дух,
сдружен с приумиците ти ревниви —
детинщини, каквито и децата
не могат да измислят! — гледай, виж го
какво направил е и от това
побъркай се, напълно полудей,
защото всичките ти досегашни
безумства са шега пред туй последно!
Това, че измени на Поликсена,
бе нищо — само знак, че и за луд си
непостоянен и към туй ужасно
неблагодарен! Дреболийка беше
и подлият ти опит да отровиш
честта на благородния Камило
с кралеубийство! Все простъпки леки
пред следващия ужас! И към тях
бих вписала и туй, че заповяда
да хвърлят малката ти дъщеричка
на враните — нищожен грях, макар че
и дяволът, преди да го извърши,
пролял би сълзи из очи от огън!
И също тъй не бих могла да кажа,
че пряко си виновен за смъртта
на младия ни принц, чиято чест,
несъразмерна с крехката му възраст,
разби сърцето му, узнало как

един жесток безумец позори
невинната му майка; не, за туй
не ти си отговорен! Но това
последното!... О, господа, когато
го изрека, плачете и ридайте:
кралицата, добрата ни кралица —
тъй милата, тъй нежната — издъхна!
И отмъщението за смъртта ѝ
се бави още!

БЛАГОРОДНИЦИТЕ

Как? Не е възможно!

ПАУЛИНА

Умря — ви казвам! Мъртва е — кълна се!
И ако ни на дума, ни на клетва
не вярвате, вървете и я вижте
и някой стори ли да придобият
цвет устните ѝ, погледът ѝ — блясък,
гръдта ѝ — дъх, и кожата — топлик,
от Бог ще го почитам по-високо!
Но ти, палачо, ти недей се кая —
премного тежко е това, което
си сторил, за да можеш да го духнеш
с въздишки късни! Затова ридай,
но без надежда! Хиляди години
бос, гол, на колене, във пост суров,
на ледна канара сред зимен вихър
не ще изпросят от небето с милост
към тебе да погледне!

ЛЕОНТ

Още! Още!

Каквото и да кажеш, ще е малко!
Заслужил съм от всичките езици
най-острото да чуя!

БЛАГОРОДНИК

Замълчете!

Дори и да сте права, пак речта ви
е прекомерно дръзка.

ПАУЛИНА

Искам прошка!

Когато разбера, че съм сгрешила,
аз винаги разкайвам се. Уви,
нали съм си жена — говорих малко
прибързано. Личи си, че е трогнат
дълбоко в благородната си същност...
Непоправимото не заслужава
да се скърби за него. Не тъжете,
че просих от небето мъст за вас —
по-скоро накажете ме, задето
припомних ви неща, които вие
ще трябва да забравите! Кралю,
добри ми господарю, извинете
една глупачка за това, че тя
от обич към жена ви... Пак сглупих!
Не, няма вече да я споменавам!
И няма — за децата ви! Тъй както
и за мъжа ми, също тъй загубен!
Кълна се, няма думица да кажа
за всички тях!

ЛЕОНТ

Ти правдата ми каза,
а тя за мен е по-добра от тези
слова на състрадание. Води ме
при мъртвите тела на моите скъпи
жена и син! Общ гроб ще имат те
и той — за срам мой вечен — ще разказва
какво ги е убило. Всеки ден
параклиса му аз ще посещавам
и плач да ръся там ще бъде мойто

едничко облекчение в живота.
Додето сили имам, тоз обред
най-строга ще извършвам. Отведи ме
при двойната ми скръб!

Излизат.

ТРЕТА СЦЕНА

Бохемия. Край морския бряг^[1].

Влизат Антигон — носещ пеленачето — и един Моряк.

АНТИГОН

Уверен ли си, че това е точно
Бохемската пустиня?

МОРЯКЪТ

Точно тя е,
но страх ме е, че хвърлили сме котва
в опасен час. Небето въси вежди
и готви буря. Съвестта ми казва,
че боговете мръщят се, защото
не им харесва туй, което вършим!

АНТИГОН

Да бъде волята им! Ти върни се
и чакай ме при лодката! Аз няма
да се забавя много.

МОРЯКЪТ

Буря иде.
Недейте се отделя от брега!
Таз местност е навсякъде прочута
със хищните си зверове.

АНТИГОН

Върви!

МОРЯКЪТ

Вървя и радвам се, че друг го върши!

АНТИГОН

Ела ми, бедничко! До днес не вярвах,
че духовете могат след смъртта
да бродят по земята. Ако туй
възможно е, то значи твойта майка
видял съм тази нощ; защото съм
не би могъл да бъде толкоз ясен!
Съзрях към мен, люлеейки от горест
главата си, духът ѝ да пристъпва
невероятно тъжен. Не бях виждал
съсърце, тъй пълен с горест и така
красиво носещ я. Във бяла роба,
пред койката, в която аз лежах,
застана тя, трикратно поклони се,
но дъх като пое да проговори,
очите ѝ превърнаха се в два
фонтана бликащи и чак когато
струите им постихнаха, тез думи
изрече тя: „Добри ми Антигоне,
понеже теб съдбата е избрала,
от клетва свързан, пряко свойта воля
палач да си на клетата ми рожба,
запри в Бохемия — във нея има
пустини много, във една от тях
да плаче остави я, сам разплакан;
и тъй като за всички тя ще бъде
загубена навеки, назови я
със името Пердита. Ти самият,
задето изпълняваш злата воля
на моя мъж, при свойта Паулина
не ще се върнеш вече!“ И със писък
превърна се във въздух. Постепенно
съвзел се от уплахата, реших, че
не съм сънувал. (Сънищата, знаей,
са глупост.) И макар и суеверно,

ще сторя исканото от духа.
Да, тъй е — Хермиона е била
наказана със смърт и Аполон
желае да оставя туй детенце
(което явно е от Поликсен)
за смърт или живот върху земя,
владяна от баща му... Цвете крехко,
дано ми оцелееш! Ей ги тука
писмото ти и другото, което,
ако рече Фортуна, ще плати
за твоето отглеждане и нещо
за тебе ще остави... Затреция!
Нещастниче, за майчина простъпка
осъдено на гибел! Не, да плача
не мога, но сърцето ми кърви!
Проклетата да е клетвата, която
ме свърза с туй злодейство! Сбогом, рожбо!
Смрачава се все повече. Ще имаш
неласкава приспивна песен, мило!
До днеска не съм виждал небесата
тъй черни денем... Крясък на ловци!
Да бях на кораба!... О, Боже, мечка!
Загубен съм!

Излиза, гонен от мечка. Влиза един Овчар.

ОВЧАРЯТ

По-добре щеше да е, човек да няма възрасти от десет до двайсет и три години или пък младите да проспиваха някак промеждутъка, защото през него знаят само да правят деца на момите, да обиждат старците, да крадат и да се бият. На, ей го! Кой освен тези луди глави между деветнайсет и двайсет и две ще тръгне на лов в такова време? Подплашиха ми две от най-ваклите овчици и къде са се запилели те, кой ги знае! Вълкът май ще ги наиде преди стопанина им. Ако изобщо ги видя, ще са край брега, да щипят бръшлян. Ще ги потърся натам, дано... Я, какво е това? Господи помилуй, детенце! И какво сладичко!

Дали е мъжко, или женско? Да му се ненагледаш! Чудо-бебенце! Ясна е работата: сгазили са лука нейде двама! Аз може и да не съм много учен, но пак мога да позная, че някоя дворцова камериерка е замесена тук!... Под някоя стълба са те майсторили, гълъбче, в килер някой или нейде зад вратата!... И по им е било топло на тези, дето са го правили, горкичкото, отколкото му е на него сега! Ще го прибера — жал ми е за него! Ще почакам да дойде синът ми. Сега му чух гласа. Охо! Охо-о-о!

Влиза Гламчо.

ГЛАМЧО

Уху! Уху-у-у!

ОВЧАРЯТ

Я, ти тук ли си бил? Ела насам, ако искаш да видиш едно такова нещо, че да разправяш за него и след като умреш и изгниеш!... Какво ти има, синко?

ГЛАМЧО

Видях две такива неща — в морето и на брега!... То и морето — едно море до небето! Между него и свода шило не можеш бодна!

ОВЧАРЯТ

И какво? Казвай, да чуем!

ГЛАМЧО

Какво ли? Да беше го видял как кипеше, как беснееше, как се блъскаше о брега! Но не е там работата! О, клетниците, как жално крещяха! И ту се виждаха, ту ги няма! И кораба им, и той, ту прободете месеца с мачтата си, ту потъне в пяната, сякаш тапа в бъчва с пиво! А оня, другия, на брега, мечката като му откъсна плешката, да го чуеше само как викаше за помощ и как крещеше, че бил се казвал Антигон и че бил благородник! А пък кораба да беше видял, морето как го глътна като топъл хляб, но преди туй онези нещастници как ревяха и морето как им се подиграваше! И как оня, благородникът, и той, горкият,

ревеше, та се късаше и мечката така му се подиграваше, та двамата надреваваха морето и вятъра!

ОВЧАРЯТ

Господи помилуй! И кога стана това, синко?

ГЛАМЧО

Ей сега! Веднъж не съм мигнал оттогаз! Ония в морето още не са изстинали, а мечката не се е наобядвала наполовина с благородника. Още го ръфа.

ОВЧАРЯТ

Как не се случих аз до него — щях да му помогна!

ГЛАМЧО

Да беше се случил до кораба и на него щеше да помогнеш, ако имаше милостта ти на какво да стъпне!

ОВЧАРЯТ

Лоша работа, лоша работа! Но гледай тука, сине! И прекръсти се! Ти си имал работа с умиращи, пък аз — със новородени! Гледай тук! Я виж, кръщелно покривало на благородниче! Я виж! Гледай, гледай! Вземи го! Развържи го, сине! Я да видим! На мене ми е предсказано, че феите ще ме направят богат. Това детенце те са го открили от някоя люлка. Развързвай, ти казвам! Какво има?

ГЛАМЧО

Забогатя, татко, на стари години! Ако младежките ти грехове са простени, добри старини ще имаш! Злато, чисто злато!

ОВЧАРЯТ

Това е нечисто злато, сине, и може да си покаже рогата! Вземи го и ни дума никому! Бягай вкъщи по прякото! Късмет сме имали, момче! Но за да не се развали нещо, мълчание му е майката! Остави овцете! Тичай, сине, право вкъщи!

ГЛАМЧО

Не, ти с детето и златото върви вкъщи, пък аз ще ида да видя дали си е отишла мечката и колко е изяла от благородника. Те, мечките, са стръвни само когато са гладни. Ако е останало нещо от човека, ще го погребва.

ОВЧАРЯТ

И добре ще сториш. Ако от това, дете е останало от него, разбереш кой е, що е, повикай ме да го видя!

ГЛАМЧО

И още как! Ще ми помогнеш да го заровим.

ОВЧАРЯТ

Да, добър ден е тоя за нас, синко, а в такъв ден трябва да вършим добро!

Излизат.

---

[1] „*Бохемия. Край морския бряг...*“ — една от честите небрежности на автора. Бохемия и Сицилия били за Шекспировите съвременници приказни страни, чието географско положение не било нито изяснено, нито от особена важност. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Влиза — като Хор^[1] — Времето.

ВРЕМЕТО

Аз властвувам над всички и всички проверявам,
добри и зли без оглед с добро и зло дарявам,

оплитам и разплитам човешките дела
и ако се възползвам от своите крила,

от вас това за грешка не вярвам да се вземе,
защото мойто име — вий знаете — е Време.

Шестнадесет години ний в миг ще прелетим,
понеже всичко земно пред мен е прах и дим

и нрави и закони по хорската ви нива
властта ми в миг засява и миг след туй залива.

Откакто свят светува до днес, един и същ
е само моят полет, велик и всемогъщ,

и както днес за вчера свидетел съм безгрешен,
за днес ще бъда утре и блясъкът ви днешен

поовехтял ще бъде, тъй както овехтял
тоз разказ мой навярно на вас се е видял.

И тъй, обръщам своя стар пясъчен часовник
и вижте как — за всичко основният виновник —

Леонт, във своя тъжен дворен усамотен,
за лудата си ревност се кае нощ и ден.

Но ний ще го оставим и ей ни през морето
пристигаме сред китна Бохемия, където —

преди подсказан само, сега и име взел —
живей синът на краля, на име Флоризел.

А тука е израсла и малката Пердита
във прелестна пастирка и ако някой пита

какво със тези двама ще стане най-накрай,
то сцената да гледа и сам ще го узнай,

когато поведта ни пред него се развие.
И ако нявга друг път използвали сте вие

по-лошо свойто време, то радвам се и аз,
а ако не, ще моля да вярвате тогаз

на мене — свойто Време, — че честно вам желая
за в бъдеще забави, по-хубави от тая!

Излиза.

---

[1] Хор — Хор или Пролог се наричал по Шекспирово време актьорът, който е произнасял увода, интермедиите или епилога на пиесите. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Бохемия. В двореца на Поликсен.

Влизат Поликсен и Камило.

ПОЛИКСЕН

Моля ти се, драги Камило, не настоявай повече — болка е за мене да ти отказвам, но смърт ще е да ти угодя!

КАМИЛО

Изминаха петнадесет години, откак не съм виждал родината си и макар да съм дишал повече чуждестранен въздух, искам да положа костите си в нея. Освен това моят господар, кралят-покаяник, прати да ме викат, а аз бих могъл — или си въобразявам, че бих могъл — да смекча дълбоката му скръб, и това е втората мисъл, която ме пришпорва да замина.

ПОЛИКСЕН

Не, ако ме обичаш, Камило, не заличавай цялата си досегашна служба, напускайки ме сега! Ти сам със своите качества се направи тъй необходим за мене. По-добре да не бях те имал досега, отколкото да ми липсваш отсега нататък. Започнал си ред дела, които друг не би могъл да продължи, и трябва да останеш, за да ги доведеш докрай, ако не искаш да отнесеш със себе си цялата полза, която съм извлякъл досега от тебе. Ако смяташ, че услугите ти са били подценени — а да ги надценя, не бих могъл! — ще имам грижата да ти се отблагодаря пощедно и радостта да те отрупам със знаци на дружба. Но за Сицилия недей ми говори! Самото име на тази нещастна страна ме ранява със спомена за моя брат — краля-покаяник, както ти го нарече. Той се сдобри с мене, а загубата на прекрасните му съпруга и деца ме натъжава, сякаш е от вчера... Каж ми: кога за последен път видя сина ми, принц Флоризел? Кралете, които имат деца с лоши наклонности, са не по-малко нещастни от онези, които са загубили деца с доказани добродетели.

КАМИЛО

От три дни не съм виждал принца, господарю. Не зная на какви по-привлекателни за него занимания се отдава, но по отсъствията му забелязвам, че е охладял напоследък към двора и не е тъй усърден, както преди в своите княжески упражнения.

ПОЛИКСЕН

И аз забелязах това, Камило, и то така ме изпълни с грижи, че отдавна имам очи, които го следят във от двореца; от тях получих сведения, че той прекарва почти цялото си време в дома на някакъв прост овчар — човек, който, казват, по начин непонятен за съседите му, се бил издигнал от нищо до рядко благосъстояние.

КАМИЛО

Чувах, господарю, за такъв човек, който имал дъщеря с неописуема хубост. Славата ѝ се носи тъй далече, че се чудя как може да е излитнала от селска колиба.

ПОЛИКСЕН

И моите сведения са такива и аз се боя, че тази девойка е стръвта, която привлича сина ми. Ти ще ме придружиш до това място и там, без да се издавам кой съм, ще поговоря с този овчар, от чието простодушие лесно ще измъкна причината за посещенията на сина ми в неговия дом. Моля те, помогни ми в това и остави настрана мислите си за Сицилия.

КАМИЛО

С готовност ще изпълня волята ви.

ПОЛИКСЕН

Моят стар, чудесен Камило! Да вървим да се преоблечем!

Излизат.

ТРЕТА СЦЕНА

Път край колибата на овчаря.

Влиза Автолик.

АВТОЛИК (*пее*)

„Когато лик покаже нарциса
и дрозд зачурулика —
ехей! — и юноши, и старци са
съгрети от топлика!
И мамят край плета чаршафите
сърцето ми крадливо —
— ехей! — защото даже графът е
щастлив пред канче пиво!
И всяко «тирили» на птичка ме
издига в небесата —
ехей! — когато се боричкаме
с девойчето в тревата!“

Бях на служба при принц Флоризел и се обличах тогава в кадифе първо качество, но понастоящем съм в доживотен отпуск...

Пее.

„Но що от туй! Щом грейне месеца,
за сън селякът ляга,
а пътищата сто и десет са
пред волния бродяга.
А пък понеже калайджията
с торба законно скита,
то тя, щом пипнат ме за шията,
ми служи за защита!“

Аз съм по чаршафите. Щом ястребът гнезди, прането си варди! Баща ми ме е кръстил на името на крадливия Автолик^[1], понеже се бил пръкнал — като сина си — под знака на Меркурий и си падаше по задигането на незначителни дреболийки. Заровете и фльорците ме

докараха до тези одеяния, а изворът на доходите ми е благословеното мошеничество. Бесилките и тоягите растат твърде нагъсто край пътя на пладнешкия разбойник, а пък аз за отвъдния живот пет пари не давам, но от боя и въжето ме е страх... Ха, плячка, плячка!

Влиза Гламчо.

ГЛАМЧО

Чакай сега! Единайсет брави дават една бала вълна. По лира и нещо балата. Ако острижем хиляда и петстотин, колко пара ще вземем?

АВТОЛИК (*настрани*)

Само да издържи примката, пъдпъдъчето е мое!

ГЛАМЧО

Не мога да го сметна без камъчета. Чакай да видим какво трябва да купя за празника на стригачите! Три фунта захар; пет фунта стафиди; ориз... защо ѝ е дотрябвал ориз на тази моя сестричка? Нали я направи татко домакиня на празника — сега мярка не знае! Пригответе ми е дваيسة и четири букета за стригачите (вярно, до един първи певци, майстори на песните за три гласа; ама гласовете им са все от ниските. Само един пуританин има сред тях, който гъгне псалмите си изтънко като гайда)... Освен това шафран за крушовия сладкиш, карамфил, фурми... не, фурми няма, не ми е писала... индийски орехчета — седем; едно-две коренчета джинджифил — но тях ще ги взема без пари, в придавка — четири фунта сушени сливи и четири фунта сухо грозде...

АВТОЛИК (*гърчи се на земята*)

О, да не бях се раждал!

ГЛАМЧО

Господи, помилуй!

АВТОЛИК

Помощ, помощ! Само ми смъкнете тези дрипи и да умра, да умра!

ГЛАМЧО

О, бедни голтако, на тебе ти трябва не тях да смъкваш, а други да трупаш отгоре им.

АВТОЛИК

О, господине, тези гадни дрехи ме мъчат повече от ударите, които получих, а те бяха сто хиляди и хем здрави!

ГЛАМЧО

Сто хиляди? Ами че толкоз бой не е малко нещо! И кой те би?

АВТОЛИК

Един разбойник, господине! Преби ме и ме обра! Взе ми парите и дрехите и ми навлече тези гадни парцали!

ГЛАМЧО

На кон ли беше или пеш?

АВТОЛИК

Пеш, господине, пеш.

ГЛАМЧО

То си личи, че е бил от пешите. Тази дреха, за да бъде от конник, би трябвало да е видяла доста служба. Дай ръка да ти помогна. Хайде, давай!

Помага му да стане.

АВТОЛИК

Ох, по-полека, господине!

ГЛАМЧО

Ах, нещастник!

АВТОЛИК

По-полека, господине! Май ми е изкълчена плешката.

ГЛАМЧО

Сега как е? Можеш ли да стоиш прав?

АВТОЛИК

По-полека, мили господине! Ха, така! Ох, по-полека! Оказахте ми голяма услуга.

Измъква му кесията.

ГЛАМЧО

Трябват ли ти пари? Да ти дам малко?

АВТОЛИК

Не! Не, господине! По никакъв начин! Умолявам ви! Имам един роднина — миля няма оттук, — при него отивах. Той ще ми даде и пари, и всичко. Не ми предлагайте пари, моля ви се, обиждате ме!

ГЛАМЧО

И що за човек беше той, дето ви ограби?

АВТОЛИК

Един негодник, господине, когото съм виждал да върти комарджийски игри по съборите. Беше по едно време на служба при принца, но после, не помня за каква негова добродетел, но във всеки случай знам, че го нашибаха с камшик и го прогониха от двора.

ГЛАМЧО

Искате да кажете „за какъв порок“. В двора не гонят добродетелите с камшик. Напротив, коткат ги, за да останат, но те все пак не се застояват.

АВТОЛИК

Да, „порок“ исках да кажа. Добре го зная аз него! След това разиграваше маймуни, беше по едно време пристав, после скалъпи някакъв куклен театър и представляваше блудния син, а сетне се ожени за една вдовица на калайджия, живее съвсем близо до моите имоти, и като изреди всички мошенически занаяти, най-после се спря на чистото разбойничество. Автолик му викат.

ГЛАМЧО

Ах, проклетникът! Значи той е бил! Крадец не, ами оттагък, честна дума! Където има празник, панаир или борби на мечки^[2] — там е и той!

АВТОЛИК

Точно така! Той беше. Той, тоя негодник, ме нареди така!

ГЛАМЧО

Няма по-голям пъзльо от него в цяла Бохемия. Ако го бяхте погледнали накриво и заплюли, щеше да офейка.

АВТОЛИК

Трябва да ви призная, господине, че не съм много войнствен. Плашлив съм си от рождение и той го е знаел навярно.

ГЛАМЧО

Сега как сте?

АВТОЛИК

Много по-добре от преди. Мога вече да се държа и да вървя. Дори мога да се сбогувам с вас и да поема полека към дома на моя роднина.

ГЛАМЧО

Да ви изведа ли до пътя?

АВТОЛИК

Няма нужда, милостиви господине, няма никаква нужда!

ГЛАМЧО

Тогава сбогом! Имам да купувам подправки за празника на стриганите!

Излиза.

АВТОЛИК

На добър път, любезни господине!... Твоята кесия не се е затичала да ти купува подправки... Аз и на празника ви ще дойда и ако днешният фокус не роди още един и не острижа стриганите ви като овце, да ме зачеркнат от списъка на вагабонтите и да ме зачислят сред честните люде!

Пее.

„Крачй, крачй, че щом си весел,
минаваш двеста мили,
а нос когато си повесил,
след две загубваш сили!“

Излиза.

---

[1] *Автолик* (мит.) — син на Меркурий (Хермес) и Хиона. Получил от баща си, известен като бог на крадците и хитреците, мошенически дар и способност да приема различни образи. ↑

[2] „... борби на мечки...“ — по Шекспирово време борбите между животни (мечка и кучета; бик и кучета) били много популярно развлечение. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Бохемия. В двора пред дома на овчаря.

Влизат Флоризел и Пердита.

ФЛОРИЗЕЛ

Това необичайно облекло
изтъква хубостта ти — не овчарка,
а Флора^[1] през април! Този празник ваш
е сякаш сбор на малки божества,
над който ти царуваш!

ПЕРДИТА

Господарю,
аз нямам право да ви забраня
тез ваши лудории... извинете,
че ги нарекох тъй, но вие, който
сте в погледа на всички, затъмнихте
в тез селски дрехи светлия си сан,
а мен, обикновената овчарка,
облякохте в одежди на богиня.
Ако не бяха всичките трапези
на този ден поръсени с безумство,
което като нещо обичайно
преглъща се, пред вас, така облечен,
бих пламнала и паднала в несвяст —
пред огледалото!

ФЛОРИЗЕЛ

Благословено
да е соколчето ми, прелетяло
имота на баща ти!

ПЕРДИТА

Чул ви Зевс,
но разликата между нас ме плаши:
високият ви сан не знае страх,
пък аз треперя, като си помисля,
че може и баща ви като вас
из тез места да мине! Богове,
какво ще каже той, като ви види
във таз премяна, като ценен том,
подвързан евтино? Аз как ще срещна,
нагиздена във тез не мои дрехи,
ужасният му гняв?

ФЛОРИЗЕЛ

Не падай духом!
Безсмъртните, забравяйки за своята
божественост пред любовта, нерядко
приемали са облик на животни^[2]:
вида на бик е взимал и мучал е
сам Юпитер; зеленият Нептун,
превърнал се в овен, е бляял страстно:
а златокъдрестият Аполон
е взимал образ — като мен сега —
на прост овчар. И никое от тези
преображения не е било
извършено за хубост като твоята
и с порив непорочен като моя,
защото в мен дългът е над нагона,
честта ми — над страстта!

ПЕРДИТА

Но тази ваша
решителност ще трябва да отстъпи,
ако се сблъска — както ще се сблъска —
с властта на краля, принце! Или вие
от мен ще се лишите, или аз — от
живота си!

ФЛОРИЗЕЛ

О, скъпа ми Пердита,
не си разваляй радостния празник,
с тез черни мисли! Твой ако не съм,
не ще ме притежава и баща ми,
защото аз не бих могъл да бъда —
ако не бъда твой — ни свой, ни ничий!
Дори Съдбата да не е съгласна,
от туй не ще отстъпя! Усмихни се
и удави страха си в тази радост
наоколо! Виж, гостите пристигат!
Срещни ги весело, като че ли
дошли са за венчавката, която
със свята клетва сме си обещали
един на друг!

ПЕРДИТА

Фортуно, благосклонна
бъди към нас!

ФЛОРИЗЕЛ

Пристигат, пригответи се
така да ги посрещнеш, че от радост
лицата им да лумнат!

Влизат Овчарят, Гламчо; с тях — предрешени — Поликсен и Камило; Мопса, Доркас и Слуги.

ОВЧАРЯТ

Къде си, дъще? Като беше жива,
стопанката ми — Бог да я прости —
на този ден бе всичко: домакиня,
прислужница, ключарка и готвачка;
посрещне тоя, оня нагласи
и миг за танц и песен ще открадне;
ту в края на трапезата, ту тук,
в средата й, чевръста и засмяна,

с лице във огън, който често-често
гасеше със наздравици към всички
и всеки поотделно!... А пък ти
си сякаш гостенка, а не стопанка
на празника! Стръкни се, покани
тез двама непознати — тъй се свързват
познанства и приятелства! Без свян!
И всички ни с „добре дошли“ приветствай,
за да ти дава стадото и вълна,
и мляко, и приплод!

ПЕРДИТА (*към Поликсен*)

Добре дошъл,
почтени гостенино!

Към Камило.

Вие — също!
Баща ми пожела да бъда аз
хазайка на овчарския ни празник...
Подай ми, моля те, цветята, Доркас!
Вземете, господине, тази китка
седефчета и розмарин! Те пазят
цвета си и дъха си цяла зима.
Вземете ги за щастие и спомен
и заповядайте!

ПОЛИКСЕН

Пастирко мила,
добре подбрала си за възрастта ни
таз зимна китка!

ПЕРДИТА

Гостенино драг,
в туй време на годината, когато
е лятото умряло, а не се е
родила още зъзнещата зима,
царуват „незаконните деца на

Природата“ — там разни карамфили
на пръски и петна, които липсват
във селските лехи, — а аз за тях
не ща да търся разсад.

ПОЛИКСЕН

А защо?

Какво те кара да ги пренебрегваш,
девойче мило?

ПЕРДИТА

Туй, че — както казват —
за тяхната игрива пъстрота
изкуството дял имало наравно
с великата Природа.

ПОЛИКСЕН

И да има,
Природата се подобрява само
щом тя даде ни способ за това
и туй изкуство, със което — казваш —
допълваме Природата, е дело
на същата Природа. Ний успешно
венчаваме присадка благородна
за низък ствол и правим да зачене
от знатна пъпка дивата кора,
ала това изкуство, със което
изменяме Природата, е всъщност
Природа пак!

ПЕРДИТА

Така е.

ПОЛИКСЕН

И затуй
сади си карамфили и недей ги
нарича „незаконни“!

ПЕРДИТА

Пръст не мръдвам
да бодна във лехата стрък от тях!
Да искам да садя такава чудо,
е все едно, ако се боядисвах,
да искам тоз младеж да пожелае
деца от мен, защото е харесал
боята ми!... Вземете и от тези!
Букет от мента, лавандула, риган
и невен, който ляга си да спи
със слънцето и с него става в сълзи.
Това са все цветенца от средата
на лятото и, мисля, ще подхождат
за хора в средна възраст. Драги гости,
добре дошли!

КАМИЛО

Да бях от твойто стадо,
ей Богу, бих забравил да паса,
за да те гледам!

ПЕРДИТА

О, не дай си, Боже,
тъй щяхте да отслабнете, че после
през януари ветровете щяха
да ви продухат целия!

Към Флоризел.

Мой мили,
защо ми липсват пролетни цветя,
подхождащи за свежата ти възраст!...
Тъй както и за вашата, девойки,
понесли върху гранки непорочни
напъпили моминства! Где сте вие,
цветя, които Прозерпина^[3] пръсна,
когато влюбеният бог на ада

я грабна в колесницата си; вие,
о, нарциси, предварващи цвъртежа
на мартенските лястовички; вие,
свенливи теменужки, надарени
с дъха на Афродита^[4] и с мъха
на клепките Юнонини^[5]; и вие,
иглики бледи, вехнещи в моминство,
не зърнали жениха Аполон
във жарката му сила (както често
с момите става!); где сте вий, лалета
вий, кринове, кандилки, перуники?
О, как ми трябва те, венец да свия
за тебе, мили, цял да те обсипя,
мой скъпи!

ФЛОРИЗЕЛ

Като тяло на мъртвец?

ПЕРДИТА

Като полянка, гдето Любовта
ще легне и играе! Ако искаш,
и като тяло, само че не мъртво,
а живо и което във прегръдка
ще погребя!... Вземете си цветята!
О, Боже, имам чувство, че играя
краницата в овчарските забави
на Духовден^[6]! Тез чужди дрехи сякаш
променят нрава ми!

ФЛОРИЗЕЛ

У тебе всичко
е по-добро от другото: говориш —
и аз желая да говориш вечно;
запяваш — и аз искам тъй, със песен,
да пазаруваш, да се молиш Богу,
да даваш милостиня, на слугите
да заповядваш, пеейки; танцуваш —

и искам аз вълна да бъдеш морска,
та само туй да правиш непрестанно,
напред-назад, все тъй! Любима моя,
и най-нищожното, което вършиш,
е толкоз лично твое, че издава
кralицата!

ПЕРДИТА

О, скъпи ми Дорикле,
премного хвалиш ме! Да не личеше
от младостта ти и от тази кръв,
прозираща тъй искрено през нея,
че си пастир, Дорикле, непокварен,
умът ми би ми вдъхнал страх, че ти
нечестно ме ухажваш!

ФЛОРИЗЕЛ

Мила моя,
ти имаш основания за страх
не повече, отколкото аз — мисли,
които да те плашат! Успокой се
и дай ръка за танц! Ний двама с теб сме
два гълъба, събрали се веднъж
завинаги!

ПЕРДИТА

Кълна се, че е тъй!

ПОЛИКСЕН

Това е най-чаровната девойка
от низък род, която досега
е тъпкала морава! Всяко нещо
във нея и във нейните постъпки
излъхва благородство, по-високо
от тоя дом!

КАМИЛО

Той нещо ѝ говори,
което кара да пламти лика ѝ.
Ей Богу, туй е истинска кралица
на млякото и сиренето!

ГЛАМЧО

Хайде!

Свирачите!

ДОРКАС

Със Мопса ще се любиш?
Да гризе чесън, за да си подправя
целувките!

МОПСА

Я ти да си мълчиш, че...

ГЛАМЧО

Ни дума! Ний сме хора със обноски...
Хей, музика!

Танц на овчари и овчарки.

ПОЛИКСЕН

Приятелю, кажете: кой е този
млад момък, който в този миг танцува
със дъщеря ви?

ОВЧАРЯТ

Викат му Дорикъл.
Бил имал — казва — пасбища богати;
и аз му вярвам — честен е на вид.
Разправя, че обичал дъщеря ми;
и на това му вярвам — не съм виждал
и месеца тъй дълго да се вира
във езерото, както този момък —

в очите ѝ. Но право да си кажа —
до разлика от половин целувка, —
не мога да отмеря кой кого
обича повече!

ПОЛИКСЕН

Добра е в танца.

ОВЧАРЯТ

Във всичко е добра, макар че аз
не бива да си хваля дъщерята.
Но знайте: ако този млад човек
я вземе, ще получи нещо, дето
не го е и сънувал!

Влиза Слуга.

СЛУГАТА

Господарю, да чуете само пътуващия продавач пред вратата,
никога вече няма да тропнете с крак при звук на тъпанче и пискун!
Гайда дори няма да ви размърда! Той знае безброй песни и ги пее по-
живо, отколкото вие броят пари! Леят се из устата му, сякаш цял
живот се е хранил със стихове! Всички са разперили уши да го слушат!

ГЛАМЧО

Тъкмо навреме! Нека влезе! Аз душа давам за песни! Хеле като е
някоя тъжна случка, а музиката ѝ — весела, а пък друг път, като е
някоя ама много закачлива, пък изпята като на умряло!

СЛУГАТА

Има песни, казвам ви, за мъже и жени, всекиму по мярка!
Намира ти своята като галантерист — ръкавица! За момите има
чудесни песнички и без грубости, както никога! И с такива едни
деликатни припеви, като например: „Налегни я, натисни я!“ и където в
песента някой цапнат в устата хубостник иска да направи на момата
нещо и ѝ пробутва мръсен намек, той кара момата да му отговори

съвсем морално: „Ах, недей ме, млади момко, трам, та-ра-ра!“, точно така да го среже като нищо с едно „Ах, недей ме, млади момко, трам, та-ра-ра!“

ПОЛИКСЕН

Изглежда, че певица си го бива.

ГЛАМЧО

Честна дума, трябва да е невероятен шегобиец! А има ли и добра стока?

СЛУГАТА

Има панделки от всички цветове на дъгата и такива тънки дантели, каквито и най-големите адвокати в Бохемия не могат да изплетат с думи, а у него са на греси! И всякакви панделки, жартиери, ширити, лен, батиста и още триста! И им пее хвала, сякаш са богове и богини! Ще речете, че ризата, която продава, е ангел небесен, така ѝ възпява буфанчетата и воланчетата!

ГЛАМЧО

Доведи го! И нека влезе с песен!

ПЕРДИТА

Но кажи му да няма грубости!

Слугата излиза.

ГЛАМЧО

Понякога у тези търговци, сестрице, има нещо повече, отколкото си представяш.

ПЕРДИТА

И отколкото искам да си представя, братко!

Влиза Автолик.

АВТОЛИК (*nee*)

„Бяла като сняг батиста,
брошки, гривни от мъниста,
срещу слънце дамски маски,
ръкавици и дамаски,
кехлибарени гердани —
най-модерни, не от лани,
пудри, червила, браслети,
гребени, игли, фуркети —
всичко нужно за жените
от главата до петите!
Който мъж от мен не купи,
милата ще му се цупи!
Идвайте, търсете, искайте!
Бийте се, не се натискайте!“

ГЛАМЧО

Да не бях влюбен в моята Мопса, стотинка нямаше да вземеш от мене, но понеже съм й роб, ще следва и заробването на някоя панделка и ръкавичка.

МОПСА

Беше ми ги обещал за празника, но и сега не е късно.

ДОРКАС

И друго ти беше обещал, ако не лъжат хората!

МОПСА

Нали на тебе ти уреди сметката! Може и да ти е дал нещо отгоре, дето ще те е срам да му го върнеш!

ГЛАМЧО

А бе няма ли повече възпитание сред момите! Вместо да си показват лицата, вдигат си полите до главите! Не можете ли да си ги казвате тия работи, когато доите кравите или в леглото, или край фурната, та сте седнали да си ги съскате пред гостите!... Пак добре, че не крещят!... Трева в звънците и ни дума повече!

МОПСА

Аз свърших. Ела, обещал си ми копринена якичка и парфюмирани ръкавици.

ГЛАМЧО

Ама нали ти казах, че ме измамиха и обраха по пътя.

АВТОЛИК

Наистина, господине, пълно е с мошеници наоколо. Човек трябва да си отваря очите.

ГЛАМЧО

Не бой се, драги, тук няма нищо да ти изчезне.

АВТОЛИК

Надявам се, господине, защото имам доста ценна стока.

ГЛАМЧО

Това тука какво е? Песни ли?

МОПСА

Моля ти се, купи ми няколко! Много ги обичам, когато са напечатани, защото тогава е сигурно, че са истински!

АВТОЛИК

Ето ви една с много тъжовна музика за това как една жена на лихварин му родила двайсет торби с пари и искала да яде змийски глави и печени жаби!

МОПСА

Ама дали е истинска?

АВТОЛИК

Гарантирано истинска и случката е станала този месец!

ДОРКАС

Не вземам лихварин, та каквото ще да става!

АВТОЛИК

Ето и името на жената, която е бабувала при раждането. Госпожа Дрънкинс. И на още пет-шест почтени дами, които са присъствали. Няма да разпространяваме лъжи я?

МОПСА

Много ти се моля, купи ми я!

ГЛАМЧО

Добре, сложи я настрана и ни покажи още! После ще купим другите неща.

АВТОЛИК

Ето ви песента за рибата, която се показала край брега на осемдесети април, сряда, и се издигнала на два̀йсет и пет хиляди стъпки над водата, след което изпяла тази песен против коравосърдечните моми! Смята се, че тя била жена, която впоследствие се превърнала в студена риба, защото отказала да влезе в интимна връзка с момъка, който я обичал! Песента е много жалостива и крайно достоверна!

ДОРКАС

Ама наистина ли?

АВТОЛИК

Подписали са се под нея петима съдии и толкова свидетели, че не се побират в сандъка ми!

ГЛАМЧО

Задели и нея! Още една!

АВТОЛИК

Тази е весела, но много хубава!

МОПСА

Да вземем и весела!

АВТОЛИК

Отлична е, мога да ви я препоръчам! Пее се по гласа на „Лъгал момък две девойки“. От вашия край на запад няма мома да не я пее! Много се търси, казвам ви!

МОПСА

Ние я знаем и двете! На три гласа е. Ако вземете третия глас, ще видите!

ДОРКАС

Знам ѝ гласа от цял месец!

АВТОЛИК

За мене не се безпокойте! Това ми е занаята. Хайде, почвайте!

Пяят.

АВТОЛИК

„Хайде, сбогом! Тръгвам вече!
Имам работа далече!

ДОРКАС

А каква?

МОПСА

Каква?

ДОРКАС

Каква?

АВТОЛИК

Лична тайна е това!

ДОРКАС

Лична тайна, значи, днес е,
а преди на мене кле се!

МОПСА

Не, на мен!

ДОРКАС

На мен!

МОПСА

На мен!

АВТОЛИК

Много дни от тоя ден!

МОПСА

Где отиваш, пак не каза.
В плевнята или край яза?

АВТОЛИК

По любов!

ДОРКАС

Любов?

МОПСА

Любов?

МОПСА и ДОРКАС

О, момински дял суров!“

ГЛАМЧО

Ще си я допеем после сами. Баща ми и двамата господа разговарят за нещо важно — да не им пречим! Търговецо, вземи си сандъка и върви след мене!... Ще има по нещо и за двете!... Искаме първокачествена стока, търговецо!... Тръгвай, момите!

Излиза заедно с Доркас и Мопса.

АВТОЛИК

Ще ти излязат скъпички те!

Пее.

„Коя търси дантелка?
Коя иска корделка?
Бързо тук, мои весели птички!
Лен, памук и коприна,
стока модна и фина —
стига само да има парички,
че парата е дружка,
дето вредом се мушка
и потребното носи на всички!“

Излиза.

Влиза Слугата.

СЛУГАТА

Господарю, въвн чакат трима козари, трима овчари, трима говедари и трима свинари, които са се облекли в кожи, викат, че били сатъри ли, псалтири ли не знам, нещо такова, и че можели да изиграят един танц, за който момите казват, че бил някаква галимантия от скокове, но то е, защото те не участват в него. А те самите казват, че танцът им може би щял да се види грубичък на тези, които обичат само кеглите и тем подобни умствени игри, но на всички други щял да се хареса много.

ОВЧАРЯТ

Изгони ги! Не ги щем! И без това имаше доста просташки смехории... Навярно, господине, сме ви досадили с тях?

ПОЛИКСЕН

Ще досадите на тези, които искат да ни развлекат. Нека видим танца им.

СЛУГАТА

Една от тройките, ваша милост, била танцувала пред краля и най-слабият от тях скачал над дванайсет стъпки и половина!

ОВЧАРЯТ

Стига си дрънкал! Щом уважаемите гости желаят, нека влязат!
Но бързо!

СЛУГАТА

Те са тук отвън, господарю.

Излиза.

Танц на сатири.

ПОЛИКСЕН (към Овчаря)

... За туй по-късно ще говорим, старче...

Към Камило.

Отидоха премного надалече
и трябва, мисля, да ги разделим.
Какъвто простодушен е...

Към Флоризел.

Младежо,
какво ти става? Нещо те гнети
и пъди от ума ти радостта.
Когато бях на твоите години
и като теб въртях любов, отрупвах
изгората си с разни дреболийки,
и днес на твое място бих изгребал
съкровищата свилени на този
пътуващ продавач и бих ги пръснал
в краката й. А ти го изпроводи,
не купил нищо. Ако таз девойка
си обясни погрешно туй със липса
на щедрост или чувство, ще изпаднеш

във затруднение... поне ако
държиш на нея.

ФЛОРИЗЕЛ

Стари господине,
аз знам, че мойта скъпа не цени
подобни дреболии: в туй сърце,
невръчени, но твърдо обещани,
са даровете, чакани от нея!

Към Пердита.

О, нека ти излея свойто чувство
пред този старец, който в младостта си,
личи си, е обичал! Позволи ми
да взема в длан ръката ти, по-бяла
от пух на гълъбица, от усмивка
на черен етиопец, от снега,
пресеян дважд през тънките сита
на северния вятър!...

ПОЛИКСЕН

Както тръгна...

Наистина изящно разкроява
тоз селски момък нейната ръчица,
красива и без туй... Прощавай, момко,
прекъснах те, а бих желал да чуя
признанието ти!

ФЛОРИЗЕЛ

И мой свидетел
ще бъдете!

ПОЛИКСЕН

Съседът ми, и той ли?

ФЛОРИЗЕЛ

И той, и всички люде по земята!

Самата тя, небето, всичко нека
свидетелства, че ако нявга стана —
и то заслужено — велик владетел
или най-хубав момък, който нявга
е мамел взор, или прославен книжник,
какъвто този свят не е познавал,
а тя не ме обича, това всичко
за мене ще е нищо и аз него
ще обрека на вярна служба ней
или на вярна гибел!

ПОЛИКСЕН

Щедра реч!

КАМИЛО

Говореща за искреност.

ОВЧАРЯТ

Ти, дъще,
какво ще кажеш?

ПЕРДИТА

Татко, аз не мога
тъй умно да говоря и да мисля,
ала по кройката на своите чувства
аз рязах неговото и повярвах,
че чисто е и то.

ОВЧАРЯТ

Ръцете! Хайде!
Заклучено! Вий, гости непознати,
свидетели бъдете: дъщеря си
аз давам му със зестра, не по-малка
от неговия пай!

ФЛОРИЗЕЛ

О, тази зестра

ще бъдат само нейните достойнства:
аз след смъртта на едного ще имам
богатства, за каквито вие, татко,
не сте дори сънували! Но хайде,
провъзгласете нашия годеж
пред тез свидетели!

ОВЧАРЯТ

Ръката дай си!
Ти — своята, дъще!...

ПОЛИКСЕН

Чакай малко, момко!
Баща ти жив ли е?

ФЛОРИЗЕЛ

Да, жив. Защо?

ПОЛИКСЕН

А знае ли, че се венчаваш?

ФЛОРИЗЕЛ

Не.
И няма да узнае.

ПОЛИКСЕН

Според мене
бащата на жениха е пръв гост
на брачната трапеза. Но, прощавай,
навярно твоят станал е негоден
за отговорни работи. Не е ли
от старост изкуфял? Слухът му как е?
А говорят? Навярно разпознава
със мъка хората? Не може вече
да управлява своите имоти?
Отново към леглото прикован е,
за нищо неспособен, освен само

за туй, което вършил е във него
като дете!

ФЛОРИЗЕЛ

Напротив, господине,
малцина са тъй здрави и тъй силни
на неговата възраст!

ПОЛИКСЕН

Щом е тъй,
във бялата брада, която виждаш,
кълна се, ти отнасяш се към него
не твърде по синовному! Ако
е право на сина да си избира
жената сам, то прав е и баща му,
комуто не остава друга радост
освен потомството, да бъде питан
по този въпрос.

ФЛОРИЗЕЛ

Съгласен, господине,
но по причини, за които тука
не мога да говоря, той не трябва
да знае за годежа ми.

ПОЛИКСЕН

Как тъй?
Съветвам те, кажи му!

ФЛОРИЗЕЛ

Не, не бива!

ПОЛИКСЕН

Кажи му, слушай мене!

ФЛОРИЗЕЛ

Не, не мога!

ОВЧАРЯТ

Кажи му, сине! Няма да се сърди,
щом види твоя избор!

ФЛОРИЗЕЛ

Невъзможно!

Аз моля, пристъпете към годежа.

ПОЛИКСЕН (*разкрива се*)

Към вашата раздяла ще пристъпя,
хлапако луд, когото не желая
да нарека свой син — за принц си ти
премного низък! Скиптърът го чака,
той грабнал гегата!... Ти, старче, жалко
че примката ще ти скъси живота
със седмица най-много!... А на теб,
красива вещице, която явно
си знаела, че има кралска кръв
тоз хапльо тук, с когото ти...

ОВЧАРЯТ

О, Боже,
сърцето ми!

ПОЛИКСЕН

... въртяла си любов,
аз твоята магьосническа хубост
ще заповядам с тръни да издраскат
и сторят по-невзрачна и от твоя
невзрачен ранг!... А колкото до тебе,
безумце, ако веднъж въздъхнеш
за туй, че няма как да виждаш вече
таз кукличка (а ний ще се погрижим
да нямаш как!), то знай, ще те лишим
от правото над трона ни и всяка
роднинска връзка с тебе ще зачеркнем

от времената на Девкалион^[7]
до наши дни! Помни какво съм казал
и марш в двореца!... Този път, селяко,
макар до гуша в нашата немилост,
ужасния ни удар ще избегнеш...
А ти, магьоснице, добра прилика
за сетния овчар — дори за този,
оказал се (ако не бе кръвта ни)
по-низък и от теб! — ако откrexнеш
вратата на коптора си пред него
или го вземеш в своите прегръдки,
добре помни, ще ти измисля смърт,
за теб така ужасна, както ти
за нея ще си крехка!

Излиза.

ПЕРДИТА

И сега,
макар разсипана, кой знае колко
не се уплаших и за малко щях
направо да му кажа във очите,
че слънцето, което осветява
двореца му, лика си не отвръща
от нашата колиба, а еднакво
огрява двете!

Към Флоризел.

Скъпи господарю,
вървете си! Не ви ли казвах аз,
че тъй ще свърши всичко. Много моля,
помнете сана си. Туй беше сън.
Събудена, не ще играя вече.
Не съм кралица. Ще доя през сълзи
овците си и толкоз.

КАМИЛО

Как сме, старче —
преди да си умрял, какво ще кажеш?

ОВЧАРЯТ

Не знам какво да кажа и да мисля
и страх ме е да вярвам на това,
което знам.

Към Флоризел.

О, принце, вий убихте
един осемдесет и три годишен
нещастен старец, който досега
надяваше се тихо да заспи
във същото легло, в което нявга
заспа баща му, и да легне в гроба
до честните му кости; а сега
палачът във зебло ще го завие
и хвърли някъде в неосветена,
греховна пръст!... Нещастнице проклета,
която знаела си, че е принц,
и пак си разменила клетва с него!...
Разсипан! О, сега ако умра,
ще значи, че небето ме е чуло!

Излиза.

ФЛОРИЗЕЛ

Какво ме гледате? Опечален съм,
но не изплашен! Възпрепятстван — да,
но не — отказал се! Стоя на свойто!
Щом спират ме, аз тегля с двойна сила
и крачка не пристъпвам, щом ме дърпат
насила за юздата!

КАМИЛО

Господарю,
вий знаете баща си — той сега

не ще приеме разговор (какъвто
и вие май не щете) и боя се,
че трудно би могъл да изтърпи
присъствието ви. Затуй, додето
гневът му не е стихнал, вий пред него
не се вестявайте!

ФЛОРИЗЕЛ

Не съм и мислил!...
Не сте ли вий Камило?

КАМИЛО

Той самият!

ПЕРДИТА

Как често казвах ви, че тъй ще стане,
че новият ми сан ще трае само
додето се разкрие!

ФЛОРИЗЕЛ

Той ще трае
до края на обета ми, а него
потъпча ли, Природата да стъпче
утробата на таз земя със всички
зачатъци във нея! Ободри се!...
Дори без кралство, татко, ще съм крал
на свойте чувства!

КАМИЛО

Бих ви посъветвал...

ФЛОРИЗЕЛ

Сърцето си аз имам за съветник!
Ако умът ми иска да го слуша,
ще съм разумен: ако не, разбрало,
че по ще се погажда с лудостта,
то „Идвай!“ ще й викне!

КАМИЛО

Но това е
греховно отчаяние!

ФЛОРИЗЕЛ

Понеже
тъй само аз удържам своята клетва,
за мен е добродетелност! Камило,
не само за Бохемия и не
за хилядите почести, които
на трона й пожънал бих — за всичко,
което е под слънцето или
недрата земни крият, или пазят
бездънните морета, — знайте — няма
да наруша обета си към своята
избраница прекрасна! И затуй
аз моля ви — понеже сте отдавна
приятел уважаван на баща ми, —
когато тук не ще ме има вече,
понеже няма да се видя с него,
ръснете върху гневния му пламък
добрите си съвети! А пък аз
ще вляза сам в двуборство със Фортуна
за бъдещето си! Туй само знайте
и съобщете: тръгвам по море
със таз, която ми е запретено
на сушата да имам! Тук наблизно
добрият случай е закотвил кораб,
макар и непригоден за целта.
А где ще ида, нямаме защо
ни вий да го узнавате, ни аз
да ви го казвам.

КАМИЛО

Бих ви искал, принце,
по-гъвкав пред съветите или

по-твърд за изпитните...

ФЛОРИЗЕЛ

Чуй, Пердита.

Към Камило.

За малко само...

Оттегля се с Пердита встрани.

КАМИЛО

Явно че е твърдо
решил да бяга. Хубаво ще бъде,
ако използвам случая, така че
да го спася от гибел и направя
да бъде срещнат с почит и любов,
а пък за себе си да уредя
завръщане в Сицилия при своя
нешастен крал, когото тъй жадувам
да зърна пак.

ФЛОРИЗЕЛ

Прощавайте, Камило!
От много грижи грубо пренебрегнах
учтивостта.

КАМИЛО

Мой принце, вие, вярвам,
сте чували за скромните услуги,
които аз от обич към баща ви
съм му оказвал?

ФЛОРИЗЕЛ

Предано и честно
си служил и заслужил. За баща ми
са вечен припев твоите дела
и постоянна грижа — те да бъдат

достойно награждавани.

КАМИЛО

Тогава,
ако благоволите, господарю,
да вярвате, че аз обичам краля
и, значи, покрай него, туй, което
най-близко му е, сиреч вас самия,
последвайте съвета ми, във случай
че планът ви — обмислен и претеглен —
търпи промени! Вярвайте ми, принце,
аз мога бряг да ви посоча, гдето
ще ви посрещнат, както се полага
на сана ви: двор, гдето ще приветстват
любимата ви, от която, виждам,
единствено смъртта — не дай си, Боже! —
ви би разлъчила; край, гдето вие
ще се венчаете, подир което —
със помощта на моите усърдни
старания оттука — ще смекчите
гнева на краля, докато склони
да ви приеме двама.

ФЛОРИЗЕЛ

О, Камило,
нима възможно е подобно чудо?
Ако го сторите, на вас ще вярвам
като на бог!

КАМИЛО

Намислил ли сте вече
в коя страна ще бягате?

ФЛОРИЗЕЛ

Не още.
Понеже непредвидена случайност
към бягството ни тласна, ний решихме

да поверим на вятъра случаен
съдбата си и да се понесем
като мушици в буря!

КАМИЛО

Щом е тъй,
добре ме чуйте! Ако вие твърдо
решили сте да бягате отгук,
съветът ми е: взимате посока —
Сицилия! Щом стигнете брега й,
завеждате принцесата си (явно
таз титла я очаква) във двореца
на крал Леонт, облечена във дрехи,
достойни за оназ, която с вас
дели легло. Аз вече си представям
как кралят ви посреща, просълзен,
с разтворени прегръдки; как се моли
от вас за прошка, сякаш че пред него
не вий сте, а баща ви; как целува
ръчицата на новата принцеса
и раздвоявайки се между своята
жестокост нявгашна и днешна благост,
едната праща в ада и се моли
на другата да расне с бързината
на мисълта!

ФЛОРИЗЕЛ

Но, драги ми Камило,
с какво ще обясня на краля своето
внезапно посещение?

КАМИЛО

С това, че
при него сте изпратен от баща си
с привет и утешение. За туй,
какво да бъде вашето държане
в беседите ви с краля и за всичко,

което трябва от баща си уж
да съобщите нему (все неща
на двамата и мен известни само),
упътване ще ви напиша точно
и най-подробно, тъй че той дори
за миг да не почувства, че сърцето
на вашия баща не е в гърдта ви
и че не казвате това, което
би казал той.

ФЛОРИЗЕЛ

Дължа ви крайно много!
Тук има нещо.

КАМИЛО

Да, и по-добро
от туй да се оставите във власт на
моря неznайни, брегове враждебни,
без никаква надежда освен тази,
която хвърляме, за да се вкопчим
в съседната; без вяра, освен само
във котвите, които — и да хванат —
държат моряка, гдето той най-малко
би искал да се бави. Пък ний знаем:
охолството укрепва любовта,
а във несгодите тя вехне бързо
като лицата ни...

ПЕРДИТА

Не вярвам в туй:
нещастieto може да съсипе
страните ни, но не да покори
духа във нас!

КАМИЛО

Така ли? Я виж ти!
Ще трябва да измине доста време,

додето втора като вас роди се
в дома на татко ви!

ФЛОРИЗЕЛ

О, тя, Камило,
е тъй издигната по ум и нрав,
повярвайте ми, както е под нас
по произход!

КАМИЛО

Не мога да скърбя
за туй, че не е учила, защото
май може да даде урок на доста
учители!

ПЕРДИТА

Простете, господине!
Оставям на страните си да кажат:
„Благодаря!“

ФЛОРИЗЕЛ

О, сладка ми Пердита!...
Но ние сме на тръни! Ах, Камило,
спасил баща ми нявга, а сега
избавящ мен, наш лекарю домашни,
кажете ми все пак: какво да правя?
Не съм облечен като кралски син
и тъй не бих могъл да се представя
в Сицилия!

КАМИЛО

За туй не се грижете.
Вий знаете, че моите имоти
са всички там. За вашите костюми
ще се погрижа, както ако вие
играехте пиесата за мен.
И за да бъдете докрай уверен,

че всичко ще е в ред... две думи, моля...

Отиват встрани.

Влиза отново Автолик.

АВТОЛИК

Ха-ха-ха, каква пуйка е таз госпожа Честност! А мадам Доверчивост — първата ѝ приятелка — и тя е една гъска! Пробутах им всичките си боклуци! Нищо не ми остана, нито един фалшив камък, нито една панделка! Всичко разграбиха: огледалца, кесийки с карамфил^[8], брошки, тефтерчета, балади, ножчета, корделки, ръкавици, връзки за обувки, гривни! Едно пръстенче от рог не ми оставиха, една муска, колкото да не къркори от глад чувала зад гърба ми! Натискаха се кой първи да купи, като че ли дрънкулките ми бяха осветени и носеха опрощение на греховете. Благодарение на което моя милост можа да види коя кесия къде лежи и да запомни видяното за лична полза. Оня Гламчо, комуто липсва само едно нещо, за да бъде разумен човек, така лапна по песента за двете моми, че не рачи да си мръдне копитцата, преди да е научил и думите, и музиката ѝ, а това пък привлече към мене цялото стадо. Всичките им чувства се бяха натикали в ушите им! Можех да им измъкна паричките изпод фустите, да им скопя кесиите, да им изпиля, който си ща ключ от връзките — нямаше да чуят, нямаше да усетят: бяха останали без слух, без усет, освен за песента на тоя перко и за голямото нищо в нейното съдържание! Тъй че в това състояние на летаргия успях да задигна или отрежа празничните кесии на повечето от тях. И ако дъртият не беше вдигнал такава олелия за щерка си и сина на краля, та разгони всички чавки наоколо, нямаше да оставя жива нито една от цялата армия кесии! Щях да ги изколя поголовно!

Камило, Флоризел и Пердита излизат напред.

КАМИЛО

... По този начин моите писма
ще стигнат едновременно със вас

и всяко подозрение на краля
ще бъде изличено.

ФЛОРИЗЕЛ

А писмата,
които до баща ми той ще прати
по ваше настояване?

КАМИЛО

Да, те пък
ще ви сдобрят с баща ви.

ПЕРДИТА

Господине,
благодарим ви! Всяка ваша дума
ни пълни със надежда!

КАМИЛО *(забелязва Автолик)*

Тоз пък кой е?
Ще го използваме за своя цел.
Щом нещо върши работа, не бива
да бъде пренебрегвано!

АВТОЛИК

Ако са ме подслушвали преди малко, въжето не ми мърда!

КАМИЛО

Какво ти е, приятелю! Защо трепериш? Никой няма да ти стори
зло!

АВТОЛИК

Аз съм беден човек, господине!

КАМИЛО

Добре де, бъди си такъв! Бедността ти ще оставим и ще ти
поискаме само нейната външност. Затова снимай тези одежди без
бавене — щом ти го казвам, значи трябва — и ги размени с дрехите на

господина! Макар че от сделката той ще е в загуба, на, дръж и нещо в прибавка!

АВТОЛИК

Аз съм беден човек, господине!

Настрани.

Знам ви аз кои сте!...

КАМИЛО

Побързай, хайде! Господинът е вече почти готов.

АВТОЛИК

Сериозно ли говорите, господине?

Настрани.

Подушвам номера им.

КАМИЛО

Бързай, казах!

АВТОЛИК (*настрани*)

Капарото ви е във всеки случай сериозно. Но ми е съвестно, господине.

КАМИЛО

Сваляй, сваляй!

Флоризел и Автолик разменят дрехите си.

Щастлива господарко — и дано
окажа се пророк със тези думи! —
укрийте се зад оня храст — ей там —
вземете шапката на своя мил,
над вежди нахлупете я, закрийте
лицето си, свалете таз наметка
и променете правдата на своята
привидност^[9], докъдето е възможно,
така че да успеете (понеже

страхувам се от дебнещи очи)
неразпознатата да се доберете
до кораба!

ПЕРДИТА

Пиесата май иска
и моето участие?

КАМИЛО

Така е.

Към Флоризел.

Готов ли сте?

ФЛОРИЗЕЛ

Баща ми да ме срещне,
не би познал сина си!

КАМИЛО

Не, без шапка!

Дава шапката му на Пердита.

Вървете с мене!... Ти прощавай, друже!

АВТОЛИК

Довиждане, почтени господине!

ФЛОРИЗЕЛ

Пердита, как можахме да забравим!...
Ела за малко!...

КАМИЛО (*настрани*)

На краля ще разкрия още днеска
и бягството им, и в коя посока
поели са. Надявам се, че тъй
ще го склоня да тръгнем подир тях,
та пак да зърна своята мечтана
Сицилия!

ФЛОРИЗЕЛ

Бъди със нас, Фортуно!
Да тръгваме към кораба, Камило!

КАМИЛО

И колкото по-бърже — по-добре!

Излиза заедно с Флоризел и Пердита.

АВТОЛИК

Всичко ми е ясно, подушвам го! Остро ухо, бързо око и тънка ръка са необходимост за резача на кесии, но и добрият нос му е нужен, за да намира работа за другите сетива... Явно, дошло е времето за мошениците. Каква размяна и без надбавката! А каква надбавка тепърва ще падне! Личи си, че боговете са благосклонни тази година към нашего брата — където копнеш, извира! На принца не му е чиста работата — бяга от баща си с тази гира на глезена. Само да бях уверен, че би било честна постъпка да го обадя на краля, вече не бих го направил. Но да го скрия, смятам, ще бъде по-голямо мошеничество. Така ще бъде и верен на професията си.

Влизат Гламчо и Овчарят.

Да се скрием! Тук ще падне работа за пъргавия мозък. Всеки ъгъл, дюкян, черква, съдилище, площад с бесилка открива възможности за съобразителния мъж.

ГЛАМЧО

Хубава каша си заварил! Няма друго спасение — трябва да кажеш на краля — че не е твоя плът и кръв, а че феите са ти я подхвърлили.

ОВЧАРЯТ

Ама като ти казвам!...

ГЛАМЧО

Ама аз като ти казвам!...

ОВЧАРЯТ

Е, казвай тогава!

ГЛАМЧО

Щом като тя не е твоя плът и кръв, значи твоята плът и кръв не е оскърбила краля и, значи, не трябва да бъде наказвана от него. Покажи му нещата, които намерихме на нея; онези, тайните, всички, без тези, дете е отнесла сега със себе си, и тогава законът да върви да пасе!

ОВЧАРЯТ

Всичко ще му кажа на краля, всяка думица, да, и всички лудории на сина му, който, ама тъй де, което си е право, не беше честно от негова страна, нито към баща му, нито към мене, да ме прави кралски сват!

ГЛАМЧО

То той сват и нагоре щеше да те направи. И тогава кръвта ти кой знай колко щеше да поскъпне на унцията!

АВТОЛИК *(настрани)*

Слушай ги ти, умниците!

ОВЧАРЯТ

Добре, да вървим при краля! Ще има да си дърпа брадата, като види какво има в тоя вързоп!

АВТОЛИК *(настрани)*

Дали тези двамата няма да попречат на моя господар да избяга?

ГЛАМЧО

Молете се Богу да си е в двореца!

АВТОЛИК *(настрани)*

Макар да съм нечестен по природа, от време на време ми се случва да извърша и честно дело. Да скрием тази маскировка на разносната търговия.

Сваля фалшивата си брада.

Здравейте, селяни, къде сте тръгнали?

ОВЧАРЯТ

Към двореца, ако разреши ваше благородие.

АВТОЛИК

По каква работа? С кого? Цел на посещениято, съдържание на вързопа, местожителство, имена, възраст, имотно състояние, образование и други данни, касаещи въпроса — казвайте!

ГЛАМЧО

Ние сме обикновени хорица, господине!

АВТОЛИК

Лъжа! Вие сте необикновено груби и обрасли. Не искам да слушам лъжи! Те са разрешени само на търговците, но и на тях, макар често да лъжат нас, военните, ние им плащаме със сечено сребро, а не със сечаща стомана, с която се плаща лъжата, тъй че и те не успяват да ни излъжат.

ГЛАМЧО

Вие сам се лъжете, господине, като ни мислите за лъжци.

ОВЧАРЯТ

Не сте ли от двора, господине, ако не ви се зловиди?

АВТОЛИК

Зловиди или не, от двора съм! Не забелязваш ли дворцовата кройка на тези одеяния? Походката ми не е ли по мярката на двора? Носът ти не подушва ли дворцов парфюм? Не издъхвам ли придворно презрение към твоето нищожество? Или смяташ, че понеже снизхождам да полюбопитствам по твоя въпрос, от това ставам помалко придворен? Аз съм придворен от главата до петите и мога да помогна или да попреча на твоята работа в двора. Поради което ти заповядвам да ми я разкриеш!

ОВЧАРЯТ

Моята работа, господине, е за пред краля.

АВТОЛИК

А имаш ли адвокат за пред него?

ОВЧАРЯТ

Какво дали имам, господине?

ГЛАМЧО

„Адвокат“ е дума за фазан, по придворному! Кажи му, татко, че нямаме!

ОВЧАРЯТ

Нямаме, господине! Нито адвокат, нито петел, нито кокошка!

АВТОЛИК

О, колко сме щастливи, че сме знатни!
Но би могла Природата да стори
и мен един от тези и затуй
да бъдем снизходителни!

ГЛАМЧО

Тоя трябва да е много голям придворен!

ОВЧАРЯТ

Дрехите му са богати, ама не ги носи добре!

ГЛАМЧО

Нарочно трябва да е. Те колкото по-чудновато се носят, по са важни. Големец ще е, честна дума! Я как си чопли зъбите!^[10]

АВТОЛИК

Този вързоп там, какво има в него? Какво е това ковчеже?

ОВЧАРЯТ

В този вързоп и в това ковчеже, господине, има едни тайни работи, които само кралят трябва да узнае, ако успее да говоря с него.

АВТОЛИК

Загубено време, дърто.

ОВЧАРЯТ

Защо, господине?

АВТОЛИК

Защото кралят отсъства от двореца. Замина на разходка с кораб, за да вземе въздух и разведри меланхолията си. Защото, ако ти би бил способен да проумяваш сериозни неща, би знаел, че кралят е дълбоко опечален.

ОВЧАРЯТ

Да, така говорят, господине. Защото син му искал да вземе дъщеря на овчар.

АВТОЛИК

И ако този овчар не е още в дранголника, би трябвало добре да се крие. Мъченията, които го чакат, биха пречупили гръбнака и смазали духа на великан!

ГЛАМЧО

Наистина ли, господине?

АВТОЛИК

И не само върху него ще се струпат всички мъки, които може да измисли въображението и да доизостри мъстта — роднините му до петдесета степен ще имат работа с палача. Тъжно, но нужно! Някакъв дъртак, който знае само да свирка по овците и да гледа кочове, ще предлага дъщеря си за върховни почести! Казват, че щял да бъде пребит с камъни, но мен ако питат, тази смърт е лека за него. Да тътри трона ни към кошарата си! За такъв всички смърти са му много малко, най-страшната — твърде мека!

ГЛАМЧО

А дали има син тоя старец? Да сте чували нещо, ваше благородие?

АВТОЛИК

Имал! И него ще го одерат жив, ще го намажат с мед и ще го сложат върху гнездо на оси. Така ще го държат, докато умре на три четвърти и нещо. Тогава ще го посъживят с ракия или друга силна напитка и както си е сочен и кървав, ще го облегнат през най-горещия ден според календара на една тухлена стена да се пече и така ще го държат с лице към юг, да гледа слънцето, додето мухите го подуят до смърт... Но какво сме седнали да говорим за някакви подли изменници, на чиито мъки би трябвало да се радваме предвид чудовищното им престъпление? Я ми кажете вие, тъй като ми се виждате честни прости хорица, защо ви трябва кралят? Ако намерите начин да ми окажете уважение, ще ви заведа на кораба, ще ви представя на негово величество и мога да му прошепна нещо във ваша полза. Ако някой от кралските приближени може да ви свърши работата — ето го тук!

ГЛАМЧО

Има голяма власт, изглежда! Дай му злато, татко! Властта е страшна мечка, но често се води за златна халка. Покажи вътрешното на кесията си на външното на ръката му и толкоз! Спомни си какво каза — живи одрани!

ОВЧАРЯТ

Ако бъдете тъй добър да се заемете с работата ни, господине, ето ви злато, колкото имам у себе си. Ще ви дам още толкоз — тоя момък ще ви го оставя в залог, докато го донеса.

АВТОЛИК

След като свърша обещаното?

ОВЧАРЯТ

Да.

АВТОЛИК

От мен да мине! Давай половината!... И ти ли си забъркан в работата?

ГЛАМЧО

Донейде, господине. Не пожелавам на никого да бъде в моята кожа, макар че, надявам се, няма да ми я одерат.

АВТОЛИК

Не, само сина на овчаря ще го дерат, успокой се! На него му се пада, да служи за пример!

ГЛАМЧО (настрани)

Хубаво успокоение!... Трябва да идем при краля и да му разкажем всичко! Да разбере, че тя нито е твоя дъщеря, нито моя сестра — инак лошо ни пише!... Господине, и аз ще ви дам колкото него, като стане работата, а дотогава ще остана с вас за залог.

АВТОЛИК

Имам ви доверие. Вървете към брега, нататък, вдясно! Аз ще свърша една малка работа зад храстите и ще ви настигна.

ГЛАМЧО

Слава Богу, че го срещнахме тоя човек! Ей, провървя ни, тате!

ОВЧАРЯТ

Да вървим, гдето ни каза! Небето ни го е изпратило!

Излиза заедно с Гламчо.

АВТОЛИК

Виждам, че и да имах намерение да ставам честен човек, пак Фортуна не би ми го позволила — ей я, сама ми тика плячката в ръцете! Мога да ударя два заека едновременно — да оберат тези двама и да окажат услуга на господаря си, принца, която, знам ли, може да ми помогне да се издигна. Ще ги закарам на кораба, тази двойка глупаци,

тези две слепи къртици! Ако той реши, че жалбата им до краля не го засяга и ги свали на брега, най-много да ме нарече мошеник, задето съм се престарал, а тази титла няма да ме уплаши, брониран съм срещу нея и срама, който я придружава. Ще му ги закарам аз — може да има хляб в тази работа.

Излиза.

---

[1] *Флора* (мит.) — италийска богиня на цветята, младостта и удоволствията. ↑

[2] „... безсмъртните... приемали са облик на животни...“ (мит.) — в случая става дума за Зевс, който се преобразил в бик, за да открадне Европа; за Нептун, който добил от превърнатата в овца Теофана агнето със златното руно; и по-нататък — за Аполон, който служил като овчар при тесалийския цар Адмет и му помогнал да се ожени за дъщерята на цар Пелий — Алкестида. ↑

[3] *Прозерпина* (мит.) — владетелка на подземното царство и богиня на плодородието. Дъщеря на Зевс и Деметра. Според легендата веднъж, като брала цветя, била грабната и отвлечена под земята от Аид, бог на подземното царство. ↑

[4] *Афродита* (мит.) — Венера. ↑

[5] „... клепките Юнонини...“ (мит.) — римска богиня на плодородието, покровителка на брака — съответстваща на Хера у гърците. ↑

[6] „... играя кралицата на Духовден...“ — на Света Троица в Шекспирова Англия се празнували традиционни народни игри, на които се избирали крал и кралица. ↑

[7] *Девкалион* (мит.) — образ от гръцката митология, успореден на библейския Ной. Царят на Фтия — Девкалион, и жена му Пира били смятани в древността за родоначалници на човечеството, защото единствени се били спасили — на нарочно построен кораб, който ги извел невредими на планината Парнас — от потопа, изпратен от Зевс. ↑

[8] „... кесийки с карамфил...“ — във времето на големите пътешествия са били модни т.нар. помандери — топчици от плат, съдържащи карамфил и други миризми от екзотичен произход, които се носели на кръста или на врата. ↑

[9] „... *правдата на свойта привидност...*“ — т.е. лицето си. Модна за литературата от Шекспирово време изисканост, свързана с честата у автора тема за лъжовността на външния образ у човека. ↑

[10] „... *я как си чопли зъбите.*“ — по Шекспирово време откритото чистене на зъбите било признак на добро възпитание; по едно време зъбочистките дори се носели като украса на шапките. ↑

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Сицилия. В двореца на Леонт.

Влизат Леонт, Клеомен, Дион, Паулина и Слуги.

КЛЕОМЕН

Достатъчно се каяхте, кралю!
Скръбта ви беше скръб на свят човек —
какъвто и грехът ви да е бил,
той вече е изкупен и дори
платен със нещо в повече! Вземете
за пример небесата: както те
простили са ви вече, и вий също
простете си, кралю!

ЛЕОНТ

До дето помня
за нея и за нейната невинност,
не мога да забравя колко грозни
обиди ѝ нанесох и как с тях
престола си оставих без наследник,
а себе си лиших немилостиво
от най-добрата спътница, в която
мъж влагал е надежди!

ПАУЛИНА

Точно тъй!
Да бяхте се оженили за всички
жени на тоя свят или от тях
в една-единствена да бяхте сбрали
доброто само, пак оназ, която
убихте, господарю, би била
далеч над нея!

ЛЕОНТ

Права си... „Убихте!“
Така е: аз убих я. Но жестоко
рани ме ти със тази своя дума!
В устата ти е тя горчива, както
във мисълта ми. Моля те, недей я
повтаря често!

КЛЕОМЕН

Или по-добре
изобщо никога! Безбройни други
по щяха да подхождат на момента
и на сърцето ви.

ПАУЛИНА

Защото вий сте
от тези, дето искат да го вмъкнат
във втори брак!

ДИОН

Тоз, който туй не иска,
не мисли за страната ни, нехае
дали ще види името на краля
опазено в потомство, недвижда
опасността, която би могла
при липса на наследник да заплаши
държавата и да погълне всички
бездейни зрители! Нима не е
благодетство да ни радва туй, че
покойната кралица е във рая?
А щом е тъй, защо да бъде грешно
за днешно щастие и бъдна полза
да одарим съпружеското ложе
на негово величество със нова —
достойна пак — съпруга?

ПАУЛИНА

Няма друга,
достойна като нея! Освен туй
вий знаете, тез горе не оставят
несбъднато, каквото са решили,
а словото на Аполон гласеше —
или оракулът му каза друго? —
че крал Леонт ще бъде без наследник,
преди загубеното му детенце
да се намери. А да стане туй,
ще бъде чудо, както Антигон
при мене да се върне, след като
го зная, че загинал е с детето.
Вий краля ни съветвате да тръгне
срещу всевишните!

Към Леонт.

Не се плашете —
наследник тронът ви ще си намери!
Как своя завещал е Александър
„на най-достойния“^[1] и най-достоеен
се е явил?

ЛЕОНТ

Знам, драга Паулино,
че тачиш Хермионината памет.
Да бях те слушал, днеска щях да тъна
в очите й сияещи, да грабя
богатствата на нежните й устни!

ПАУЛИНА

И след ограбването по-богати
да ги оставяте!

ЛЕОНТ

Да, равна ней,
знам, друга няма; значи и аз няма
да взема друга. Ако по-добре

към някоя по-лоша отнеса се,
духът ѝ свят, добил отново плът,
ще се яви на сцената, която
ний, грешниците, тъпчем, за да каже:
„А мен защо?...“

ПАУЛИНА

И прав ще е, ако
могъл би да го стори!

ЛЕОНТ

О, ще може
и ще ме тласне да убия тази,
която взел съм!

ПАУЛИНА

Ако бях духът ѝ,
и аз го бих направила. Да, бих ви
запитала: „За тези ли невзрачни
очи си я избрал?“ и след това
раздрала бих слуха ви с тъжен писък:
„Спомни си моите!“

ЛЕОНТ

Звезди, звезди —
така ги помня; а на всички други
са въгленчета мъртви! Успокой се,
не мисля да се женя, Паулино!

ПАУЛИНА

А клетва ще дадете ли, че няма
да го направите освен със мое
съгласие?...

ЛЕОНТ

Заклевам се в това!

ПАУЛИНА

Вий чухте, господа, и ако трябва,
ще бъдете свидетели!

КЛЕОМЕН

Мадам,
не е ли твърде...

ПАУЛИНА

... И освен ако
съгледа взорът ви жена, която
ще бъде двойница на Хермиона
във всякоя черта!

КЛЕОМЕН

Мадам!...

ПАУЛИНА

Аз свърших.
Но ако моят господар поиска
все пак да се ожени — ако няма
лекарство срещу туй, — то аз ви моля:
на мене възложете да намеря
жена за вас — тя няма да е млада
като покойната, но тъй избрана,
че призрактът на първата кралица
се би зарадвал, ако би я зърнал
във вашите прегръдки.

ЛЕОНТ

Паулино,
ако оженя се, ще бъде само
щом ти ми кажеш!

ПАУЛИНА

А това ще бъде,
когато Хермиона оживее,

ни час по-рано!

Влиза Благородник.

БЛАГОРОДНИКЪТ

Един младеж, представящ се като
сина на Поликсен, принц Флоризел,
със своята принцеса — по-чаровна
от нея не съм виждал! — проси достъп
до вашия престол!

ЛЕОНТ

Невероятно!

Защо не иде, както се изисква
от сана на баща му? Тъй внезапни
и въвн от етикета биват само
онези посещения, които
налагат се от нужда или случай.
А кой го придружава?

БЛАГОРОДНИКЪТ

Малко хора
и главно простолудие.

ЛЕОНТ

Хм! Странно!

Принцесата му — казвате — е с него?

БЛАГОРОДНИКЪТ

Да, най-омайващото късче глина,
което е било огряно нявга
от слънчевия лъч!

ПАУЛИНА

О, Хермионо,
тъй както всичко днешно пъчи гръд

пред по-доброто вчерашно, уви,
и твоят гроб ще стане път, по който
ще стъпва нова хубост! Господине,
вий сам възпяхте я — но днес стихът ви
е по-студен и от самата нея.
„Тя равна не е имала и няма
да има нивга!“ — тъй за хубостта ѝ
от вас хвалби на времето струяха,
а днес ни казвате, пресъхнал подло,
че сте видял по-хубава!

БЛАГОРОДНИКЪТ

Госпожо,
простете, но донейде съм забравил
покойната, а тази хубавица,
дарите ли ѝ поглед, ще ви грабне
и говора! Това е дивна хубост,
която, основе ли нова секта,
ще сложи край на всички други вери:
при първи позив всички ще ѝ стават
следовници горещи!

ПАУЛИНА

И жените?

БЛАГОРОДНИКЪТ

Жените ще обикнат в нея туй, че
по стойност не отстъпва на мъжете;
а пък мъжете — туй, че е жена,
каквато рядко има!

ЛЕОНТ

Клеомене —
и вие с него — доведете госта
до нашите прегръдки!

Клеоман и неколцина Придворни излизат.

И все пак
така внезапно...

ПАУЛИНА

Ако беше жив
синът ви — този бисер сред децата, —
сега със госта щяха да са двойка
чудесни хубавци! Родени бяха,
аз помня, с месец разлика.

ЛЕОНТ

Мълчи!
Недей говори! Знаеш, че за мене
умира той отново всеки път,
когато ми го спомнят; а сега
пред гостенина, току-виж, речта ти
навела ме на мисли, от които
човек загубва разум!... Ей ги, идат.

Влизат Флоризел, Пердита, Клеомен и други.

Била е вярна майка ви, о, принце,
към татко ви, щом толкоз отчетливо
го е повторила, когато вас
понесла е! Чертите му, духът му
тъй точно изкопирал сте, че днеска
да бях на двайсет и една година,
нарекъл бих ви „братко“, както нявга
наричах него, и ви бих припомнил
за някоя хлапашка лудория
от нас извършена. Добре дошъл!
Вий — също, хубавице... не, богиньо!
Аз имах нявга син и дъщеря,
които днеска щяха да извикват
възхита като вас, прекрасна двойко,
но ги загубих — о, безумство мое! —
и заедно със тях и обичта
на татко ви, тъй драг за мен, че даже

сред толкоз скръб желая да живея,
за да го зърна пак!

ФЛОРИЗЕЛ

От него пратен,
пристигнах тук, за да ви донеса
привета, който крал на брат си праща,
когато са във дружба. Да не беше
съпътстващата възрастта му слабост,
той сам измерил би, за да ви зърне,
земите и водите между своя
и вашия престол, защото — както
нарочно нареди ми да ви кажа —
обича вас над всички скиптроносци,
които властват днес!

ЛЕОНТ

О, братко мой,
все тъй великодушен си и злото,
което ти направих, пак разврежда
сърцето ми, а твоята любезност
изтъква само колко бил съм муден
със своята!... Бъди добре дошъл,
тъй както пролетта е за земята,
чудесни момко! Ала как могъл е
да повери такава дивна прелест
на волята на страшния — или
най-малко нелюбезния — Нептун,
за да приветствува един човек,
незаслужаващ мъките й само,
а камо ли живота й?

ФЛОРИЗЕЛ

Кралю,
тя дойде с мен от Либия.

ЛЕОНТ

Страната
на войнствения Смал, чието име
вселявало у всички страх и обич?

ФЛОРИЗЕЛ

Оттам, кралю. И точно той със сълзи
доказа при раздялата си с нея,
че негова издънка е. След туй,
за да изпълня бащината воля,
доплавах тук с попътен южен вятър
при вас на гости. Стъпнал на брега ви,
отпратих знатните от своята свита
направо към Бохемия с поръка
да известят, че връщам се с невеста
от Либия и че благополучно
съм стигнал тук.

ЛЕОНТ

Всевишните дано
пречистят въздуха на моя остров,
додето ни гостувате! Аз нявга
към твоя татко — честен благородник
и праведен човек — извърших грях,
за който, разгневени, боговете
на мен чедата взеха, а баща ти
благословиха с тебе. О, да можех
сега да гледам живи като вас
сина и дъщеря си, щях да бъда
по-друг човек!

Влиза Благородник.

БЛАГОРОДНИКЪТ

Достойни господарю,
вестта ми е на вид невероятна,
но туй, което ще я потвърди,

е тук наблизо: Поликсен Бохемски
чрез мен ви поздравява и ви моли
да задържите неговия син,
защото той, захвърлил сан и дълг,
избягал е от двора на баща си
и от надеждите му със една
овчарска дъщеря!

ЛЕОНТ

Какво говориш?
Къде е Поликсен?

БЛАГОРОДНИКЪТ

В града ни! Тук!
От него точно ида! (Аз говоря
несвързано, но туй добре подхожда
на мойто изумление!) Забързан
към вашия дворец — със цел да хване
таз двойка тук навярно, — той се сблъска
случайно със бащата и със брата
на тук присъстващата лъжедама,
напуснали със кораба на принца
страната си.

ФЛОРИЗЕЛ

Предал ни е Камило!
А честността му беше издържала
на всички бури!

БЛАГОРОДНИКЪТ

Можете в лицето
да му го хвърлите — и той е тук
с баща ви, краля!

ЛЕОНТ

Кой е тук? Камило?

БЛАГОРОДНИКЪТ

Камило, господарю! Той разпитва
сега двамината. За пръв път виждам
нешастници така да се тресат!
Пръстта целуват, лазят на колене,
лъжливо се кълнат при всяка дума!
Ушите си затулил беше кралят
и ги заплашваше с безбройни смърти
преди смъртта им!

ПЕРДИТА

О, мой клети татко!
Небето ни е пратило издайник
и е решило да осуети
съюза ни!

ЛЕОНТ

Венчани ли сте?

ФЛОРИЗЕЛ

Не,
и няма май да бъдем, господарю —
звездите ще целунат долините
преди това! Съдбата надиграва
и селяни, и знатни!

ЛЕОНТ

Господине,
наистина ли вашата избрана
е кралска дъщеря?

ФЛОРИЗЕЛ

Ще стане, щом
венчаем се.

ЛЕОНТ

Аз мисля, че туй „щом“

ще се забави, като гледам как
баща ви бърза! Много съжалявам,
че вий сте охладили обичта му
противно на дълга си и че тази,
която сте избрал, не е богата
със знатност, както с хубост, та законно
да ѝ се радвате!

ФЛОРИЗЕЛ

Любима, смелост!
Макар да ни се струва, че Фортуна,
към нас враждебна, заедно с баща ми
преследва ни, тя няма да сломи
взаимното ни чувство! Господарю,
спомнете си какъв сте бил, когато
дългът ви към старика Време бил е
не по-голям от моя днес, и сгрян
от младите си чувства, наш защитник
станете, моля ви! По ваша просба
баща ми дал би като евтинийка
съкровища.

ЛЕОНТ

Тогаз ще му изпрося
това съкровище, което той
за евтинийка счита.

ПАУЛИНА

Ваша светлост,
окото ви е прекалено младо.
Покойната кралица само месец
преди смъртта си беше по-достойна
за погледа, със който ми се стори,
че гледате сега!

ЛЕОНТ

За нея мислех,

когато гледах тъй... Но аз оставих
молбата ви без отговор. Сега
отивам при баща ви. Ако вие
успял сте да опазите честта си
от своите пориви, то аз приятел
съм ваш и техен. Тръгвайте със мен!

Излизат.

---

[1] „... завещал е Александър на най-достойния...“ — става дума за Александър Македонски, който — според някои летописци — бил завещал с тези думи огромното си царство. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Сицилия. Пред двореца на Леонт.

Влизат Автолик и един Придворен.

АВТОЛИК

А вие — извинете, господине — присъствахте ли на сцената?

ПЪРВИ ПРИДВОРЕН

Бях при отварянето на вързопа и чух разказа на стария овчар за това, как го бил намерил; подир което — когато кралете се съвзеха от смайването — на всички нас бе заповядано да напуснем залата. Стори ми се само, че дочух овчаря да казва, че детето било подхвърлено.

АВТОЛИК

Бих се радвал да узная какво ще произлезе от всичко това.

ПЪРВИ ПРИДВОРЕН

Аз предавам случката твърде несвързано, но промените, които забелязах у краля и Камило, ги правеха истински образи на Удивлението. Те така се гледаха един друг, че очите им щяха да изскочат от орбитите си! Слово имаше в мълчанието им, говор — в движенията! Сякаш бяха чули, че цял един свят е загинал или се е спасил. Защото, че бяха изумени, това беше явно, но и най-проницателният наблюдател, не знаейки нищо друго, не би могъл да каже дали бяха обладани от радост, или от скръб; несъмнено беше само, че едно от тези две чувства бе стигнало връхната си точка.

Влиза друг Придворен.

Ето един, който може би знае нещо повече. Какво ново, Роджеро?

ВТОРИ ПРИДВОРЕН

Празнични илюминации навред! Предсказанието се сбъдна: дъщерята на краля е намерена! Толкоз невероятни чудеса се струпаха

изведнъж, че авторите на балади не могат да насмогнат!

Влиза още един Придворен.

Ето го и домоуправителя на мадам Паулина! Той ще знае повече... Как се развиват нещата, господине? Новината, за която се твърди, че била вярна, тъй прилича на стара приказка, че истинността ѝ е твърде съмнителна... Истина ли е, че кралят е намерил наследницата си?

ТРЕТИ ПРИДВОРЕН

Повече от която и да било истина, потвърдена от всички факти! Човек може да се закълне, че е видял с очите си, каквото чува с ушите — толкоз точно съвпадат доказателствата. Наметката на кралица Хермиона; нейната огърлица около вратлето на малкото; писмото с почерка на Антигон, намерено в пеленките; приликата на девойката с покойната кралица; природното ѝ благородство, надвило над низкото ѝ възпитание — всичко това, подкрепено от много други доказателства, сочи с положителност, че тя е дъщерята на краля. Видяхте ли срещата между двамата владетели?

ВТОРИ ПРИДВОРЕН

Не.

ТРЕТИ ПРИДВОРЕН

Тогава сте изпуснали зрелище, което не може да се описва с думи — трябва да се види! Да бяхте там, щяхте да наблюдавате как радостните чувства на двамата тъй се увенчаваха взаимно, че сякаш скръбта им плачеше, защото се разделяше с тях завинаги, а радостта им плуваше в сълзи. То беше едно извръщане на очи нагоре, едно простиране на ръце към небето, едни черти, така изменени от вълнението, че двамата можеха да бъдат разпознати по-лесно по дрехите им, отколкото по лицата. Нашият крал, почти побъркал се от радостта, че е намерил дъщеря си, вика, като че ли щастieto му се е превърнало в беда: „О, Хермионо! Хермионо!“; после моли за прошка Бохемеца; след туй прегръща зетя си; после пак притиска дъщеря си в обятия и благодари на стария овчар, който стоеше вкаменен и разплакан като разядена от вековете древна статуя на водоскок. Не съм

виждал такава среща — пред нея всеки разказ накуцва, всяко описание отпуска ръце!

ВТОРИ ПРИДВОРЕН

А какво е станало с Антигон, който отнесе детето оттук?

ТРЕТИ ПРИДВОРЕН

Каквото става в старите приказки, които продължават да се разказват, макар вярата в тях да е отдавна задрямала и никой да не им дава вече ухо: бил разкъсан от мечка. Синът на овчаря бил свидетел на смъртта му, а че той не лъже, се доказва не само от неговото простодушие (което не е малко), но и от някои вещи на Антигон — кърпичка, пръстени, — които мадам Паулина познала.

ПЪРВИ ПРИДВОРЕН

А какво е станало с хората му и с кораба?

ТРЕТИ ПРИДВОРЕН

Претърпели крушение пред очите на овчаря в същото време, когато началникът им бил разкъсан, тъй че всички оръдия на жестокия план срещу детето загинали в мига, когато то било спасено. Но, о, каква благородна битка водеха радостта и скръбта в сърцето на моята господарка! Тя ту свеждаше в скръб очи при мисълта за смъртта на съпруга си, ту ги отправяше към небето в благодарност за това, че предсказанието се бе сбъднало. Вдигаше принцесата от земята и я притискаше в обятия, сякаш искаше да я прикове към сърцето си, за да не я загуби втори път!

ПЪРВИ ПРИДВОРЕН

Тази сцена е заслужавала наистина публика от крале и принцове, защото от такива е била играна!

ТРЕТИ ПРИДВОРЕН

Но между всички трогателни мигове най-силно примами с благородната си стръв очите ми — но изтегли от тях само солена вода — мигът, в който, при разказа за кончината на кралицата и за онова, което я бе причинило — откровено признато от каещия се крал, —

забелязах колко дълбоко чутото нарани душата на дъщеря ѝ. Тя редуваше прояви на горест, додето с едно „О, скръб!“ нейните очи, бих казал, „закървиха сълзи“, защото моето сърце заплака с кръв. И най-нечувствителните сред нас побледняха, някои припаднаха, всички потънаха в печал. Ако целият свят можеше да види тази сцена, жалбата би била всемирна!

ПЪРВИ ПРИДВОРЕН

Върнаха ли се в двореца?

ТРЕТИ ПРИДВОРЕН

Не, принцесата чу, че мадам Паулина пази във вилата си една статуя на майка ѝ, завършена наскоро след многогодишен труд от италианския ваятел Джулио Романо^[1], който тъй съвършено подражава на Природата, че ако беше сам вечен и можеше да вдъхва живот в създанията си, би ѝ взел занаята. Неговата Хермиона била тъй прилична на покойната, че — казват — човек можел да се излъже и да я заприказва с надежда за отговор. Всички, изгаряни от нетърпеливата си обич към кралицата, отидоха да видят изваянието и там възнамеряват да вечерят.

ВТОРИ ПРИДВОРЕН

Подозирах, че крие нещо важно, защото от смъртта на кралица Хермиона насам всеки ден по два-три пъти посещаваше вилата си. Да идем ли да прибавим своята радост към общата?

ПЪРВИ ПРИДВОРЕН

Кой, имащ право да бъде там, би останал настрана? Всеки миг при тях се ражда ново чудо и да отсъстваме, ще значи, че не щем да се обогатим с преживявания. Да вървим!

Излиза заедно с другите Двама придворни.

АВТОЛИК

Ех, да не носех върху себе си петното на досегашния си живот, сега какъв дъжд от награди щеше да се излее отгоре ми! Аз бях, който

откара стареца и сина му на кораба; казах на принца, че съм ги чул да си говорят нещо за вързопа и така нататък, но той друго не виждаше освен овчарската щерка — тогава не знаеше, че е принцеса, — а нея я беше хванала морската болест, пък и той не беше по-добре от нея, защото бурята продължаваше — и така тайната си остана неразкрита. Но все едно, и да ми бяха признали главната заслуга за нейното разкриване, това нямаше да ме издигне много при славата, която съм си спечелил.

Влизат Овчарят и Гламчо.

Ей ги тези, на които сторих добро, без да ща. Цъфнали от щастие и двамата!

ОВЧАРЯТ

Аз други деца, сине, няма да имам, но твоите синове и дъщери ще бъдат благородници по рождение...

ГЛАМЧО

Ха, тъкмо навреме ви срещам, господине! Вие ми отказахте да се биете с мене вчера, защото не съм бил благородник по рождение. Как ви се струват тези дрехи? Кажете сега, че не ги виждате и че не ме признавате за благородник по рождение! Кажете, че тези дрехи не са благороднически по рождение! Кажете ми, че лъжа, хайде! И опитайте се да го докажете, че да ви дам да разберете кой не е благородник по рождение!

АВТОЛИК

Признавам, господине, сега сте благородник по рождение!

ГЛАМЧО

Да, и то от цели четири часа!

ОВЧАРЯТ

Ама и аз, сине!

ГЛАМЧО

Да, и ти!... Но аз съм по-стар благородник по рождение от баща си, защото мене първи синът на краля ме взе за ръката и ме нарече „братко“, а чак после двамата крале нарекоха татко ми „братко“ и после принцът — брат ми — и принцесата — сестра ми — нарекоха татко „татко“! И ние се разплакахме и за първи път проляхме благороднически сълзи!

ОВЧАРЯТ

Ще доживеем, сине, да пролеем още много.

ГЛАМЧО

Да, иначе ще бъда голям малък шанс при сегашното ни достанелепие.

АВТОЛИК

Смирено ви моля, господарю, да ми простите всички прегрешения към ваше благородие и да кажете две добри думи за мене пред господаря ми, принца!

ОВЧАРЯТ

Прости му, синко! Трябва да проявяваме благост, щом сме благородници!

ГЛАМЧО

Ще се поправиш ли?

АВТОЛИК

Да, ваше благородие, щом желаете!

ГЛАМЧО

Дай си ръката! Ще се закълна пред принца, че ти си най-честният мъж в цяла Бохемия.

ОВЧАРЯТ

Можеш да го кажеш, сине, но недей се кълна!

ГЛАМЧО

Да не се кълна сега, когато съм благородник? Нека разни там селяни и ратаи да „казват“ така, просто, без нищо. Аз ще се кълна!

ОВЧАРЯТ

Ами ако е невярно, сине?

ГЛАМЧО

Колкото ще да е невярно, истинският благородник пак може да се закълне, щом го прави за приятел! И аз ще се закълна пред принца, че ти си човек на място и че няма да се напиваш вече. Знам, че не си на място и че ще се напиваш, но пак ще се закълна и бих искал да бъдеш човек на място!

АВТОЛИК

Ще бъда според силите си, господарю.

ГЛАМЧО

Да, на всяка цена трябва да докажеш, че си човек на място. И не се ли учудя, ако те видя да се напиваш, без да си станал човек на място, не ми вярвай на думата!... Ха, кралете и принцовете — нашите сродници — отиват да видят портрета на кралицата. Следвай ни — ще те закриляме, бъди спокоен!

Излизат.

---

[1] Джулио Романо (1499–1546) — италиански живописец и архитект (но не и скулптор!), много прочут в Шекспирова Англия. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Сицилия. Параклис във вилата на Паулина.

Влизат Леонт, Поликсен, Флоризел, Пердита, Камило, Паулина, Благородници и други.

ЛЕОНТ

Достойна и сърдечна Паулино,
каква утеха беше ти за мен!

ПАУЛИНА

Върховни господарю мой, каквото
не съм направила, не е било
по липса на желание. Но вие
напълно ми платихте. А това, че
със своя царствен брат и с тази двойка,
приемници на двете ви кралства,
благоволихте да ме посетите
в тоз беден дом, за мене е свръхмилост,
която трудно ще ви изплатя
до гроба си!

ЛЕОНТ

Таз милост носи грижи.
Но ний сме тука, за да видим твоят
изображение на Хермиона.
Разгледахме ти сбирката със радост,
но нийде не съзряхме туй, което
накара скъпата ми дъщеря
да дойде тук: изваяния образ
на майка й.

ПАУЛИНА

Тъй както несравнена
бе тя в живота, несравним е с нищо

и мъртвият ѝ образ — според мене
изкуството във него е над всичко,
което сте видели и което
е дело на човек — затуй го пазя
отделно и на скрито. Той е тука.
Гответе се да видите живота
в тъй живо подражание, каквото
сънят е на смъртта. Сами съдете
така ли е!

Изтегля завеска и открива Хермиона, неподвижна като статуя.

Харесва ми туй ваше
мълчание, което казва ясно,
че силно удивени сте. Все пак
кажете вие първи, господарю:
прилича ли ѝ?

ЛЕОНТ

Туй е тя самата!
О, камък, укори ме, за да кажа,
че ти наистина си Хермиона!
Не, в прошка мълчалива ти на нея
приличаш повече, защото тя
бе нежна и добра като детенце!
Но тези бръчки, драга Паулино,
не си ги спомням. Тя тогава беше
по-млада.

ПОЛИКСЕН

Много по.

ПАУЛИНА

И толкоз по-
изкусен е бил нашият ваятел,
понеже след шестнадесет години
ни я представя, както би била,
да беше жива днес.

ЛЕОНТ

Да беше жива,
сега ми би направила сърцето
щастливо толкоз, колкото нещастно
го прави, тъй, от мрамор. Помня, беше
тъй царствена — но топла, не студена, —
когато я ухазвах първи път!
Срамувам се! Не казва ли тоз камък,
че бил съм аз по-камък и от него?
О, майсторска творба, във съвестта ми
като с магия моите грехове
ти призоваваш и на дъщеря си
духа отнемаш, сякаш че превръщаш
и нея в статуя!

ПЕРДИТА

О, много моля,
недейте ме нарича суеверна,
ако пред нея падна на колене
за благослов! Кралице, скъпа майко,
завършила живота си, когато
аз почвала съм своя, позволете
ръка да ви целуна!

ПАУЛИНА

Не, недейте!
Боите й отскоро са и още
не са изсъхнали^[1].

КАМИЛО

Кралю, скръбта ви
е прекалено здраво вкоренена,
шестнайсет зими щом не са успели
да я смразят, шестнадесет лета —
да изсушат стъблото й! Таз възраст
дори и радостите стигат рядко,

а скърбите самички се убиват
далеч по-рано!

ПОЛИКСЕН

Позволете, братко,
на този, който станал е причина
за всичко туй, да облекчи скръбта ви
със своя дял от нея!

ПАУЛИНА

Господарю,
да знаех, че така ще ви въздейства
таз моя бедна статуя, ей Богу,
не бих ви я показала!

ЛЕОНТ

Недей!
Не я закривай, моля те!

ПАУЛИНА

Не, стига!
От дълго взирание ще си внушите,
че почва да се движи.

ЛЕОНТ

Остави я!
На място да умра, ако тя вече...
Кой бог я е изваял? Братко, вижте,
не бихте ли си казали, че диша,
че тези сини жилки носят кръв?

ПОЛИКСЕН

Върховно майсторство! Като че ли
животът топли устните й!

ЛЕОНТ

О,

измама на изкуството! Този поглед
ме вижда сякаш!

ПАУЛИНА

Скривам я, кралю!
Така прехласнат в нея, вий след малко
ще си помислите, че тя е жива.

ЛЕОНТ

О, мила Паулино, остави ме
така да мисля двадесет години!
Не могат никога разумни чувства
да ни дадат върховната наслада
на тази лудост! Остави я тъй!

ПАУЛИНА

Разстроих ви, простете, но могла бих
и още повече да ви измъча!

ЛЕОНТ

Мъчи ме, Паулино! Тази мъка
вкус има на най-сладката утеха!
Но гледай, виж: от устните ѝ сякаш
излита лъх! Кое длето най-тънко
успяло е от мрамор да извае
дихание? Недейте ми се смя —
ще я целуна!

ПАУЛИНА

Моля ви, кралю!
Червеното от устните ѝ пуска
и вий ще ги размажете, а те
ще ви изцапат. Мога ли да дръпна
завеската?

ЛЕОНТ

След двадесет години!

ПЕРДИТА

И аз могла бих да я гледам толкоз!

ПАУЛИНА

Тогава или трябва да напуснем
параклиса, или се пригответе
за ново изумление! Аз мога,
ако издържате на чудеса,
да сторя статуята да се движи,
да слезе, да ви хване за ръка.
Но вий ще кажете, че ми помагат
нечисти сили...

ЛЕОНТ

Няма! Направи го!

Каквото стори — ще го гледам с радост,
каквото каже — с радост ще го слушам.
Защото, ако може да се движи,
защо да не приказва?

ПАУЛИНА

Първо трябва
да вярвате. И да стоите мирни.
Които смятат за греховно туй,
което върша, да излязат!

ЛЕОНТ

Почвай!

Не мърда никой!

ПАУЛИНА

Музико, буди я!...

Слезни и престани да бъдеш камък!
Ела към нас и порази с почуда
онез, които гледат те! Движи се!
Аз гроба си опразнен ще запълня!

На скелета с косата^[2] остави
сковаността си, тъй като от него
животът те откупва!... Тя се движи!...

Хермиона слиза от пиедестала си.

Не се плашете! Нейните постъпки
без грях ще бъдат, както бе безгрешно
и мойто заклинание!

Към Леонт.

До гроба
не я напускайте, защото инак
ще я убиеете за втори път!
Вземете ѝ ръката! В младостта ѝ
ухажвахте я вий — нима във зрялост
тя вас ще кани?

ЛЕОНТ

Топла! Тя е топла!
Ако е туй магия, то да бъде
от днес нататък всякоя магия
законна като яденето!

ПОЛИКСЕН

Вижте,
прегръща го!

КАМИЛО

Увисна на врата му!
Ако е жива, нека проговори!

ПОЛИКСЕН

И где живяла е, да ни разправи,
или да каже как си е дошла
от царството на мъртвите!

ПАУЛИНА

Да бяхте

от другиго узнали, че е жива,
то щяхте да се смеете като
на стара приказка; но тя е жива
по всеки признак, гледайте, макар и
да не говори още! Стойте тъй!
Принцесо, моля ви, коленичете
за майчин благослов! Госпожо, вижте,
Пердита се намери!

ХЕРМИОНА

Богове,
хвърлете взор надолу и излейте
от урните небесни благодат
над мойта дъщеря! О, чедо мое,
кажи ми: как спаси се? Где живя?
Как върна се в двореца на баща си?
Защото знай, че щом от Паулина
научих, че оракулът бил дал
надежда, че си жива, за да видя
развързката на всичко, аз опазих
живота си.

ПАУЛИНА

По-късно за това!
Че инак всички тука, пожелали
подобни повести, ще развалят
тоз светъл миг! Хванете си ръцете,
щастливци, и взаимно си излейте
душевното ликуване! Пък аз,
гугутка стара, ще намеря някой
изсъхнал клон и сгушена на него,
другаря си изчезнал ще оплаквам,
дорде умра!

ЛЕОНТ

Не, драга Паулино,
ний имаме с теб клетвена спогодба

съпруга и съпруг един на друг
да си намерим. Свойто ти извърши
(макар че как, не знам, защото мъртва
с очите си видях я и напразно
над гроба ѝ безброй молитви казах).
Сега е моят ред. И няма нужда —
понеже зная неговите чувства —
достоеен мъж за теб далеч да търся.
Ела, Камило, и вземи ръката
на таз жена, чиито чест и вярност,
навсякъде известни, тук двамина
крале ти приподписват! Е, да тръгнем!
Какво е туй? Вдигни очи към брат ми!
Простете ми, загдето вмъкнах свойто
нечисто подозрение между
безвинните ви погледи!... Тоз момък
е негов син и по небесна воля
сгоден за дъщеря ни... А сега,
води ни, Паулино, нейде, гдето
ще си разкажем кой какво е правил
през толкоз дългия отрязък време,
откак се разделихме. Да вървим!

Излизат.

---

[1] „... Боите ѝ... изсъхнали...“ — в миналото статуите често били оцветявани — върху това се гради цялата последна сцена на драмата. ↑

[2] „... скелета с косата...“ — става дума за смъртта. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.